

**Seksueel kindermisbruik:
hoe voorkom je het?**

**Wegkijken helpt niet.
Inzicht in de feiten wel.**

en op de vijf kinderen wordt in zijn of haar leven geconfronteerd met seksueel grensoverschrijdend gedrag. Vertaal deze cijfers naar je eigen leefomgeving en je beseft dat je ongetwijfeld kinderen, of volwassenen ondertussen, in deze situatie moet kennen. Hen dagelijks ontmoet. Zonder dat je hen kunt identificeren. Want slachtoffers komen zelden met hun verhaal naar buiten.

De affaire-Dutroux heeft de Belgische samenleving alert gemaakt voor potentieel kindermisbruik. Normen en zeden zijn verstrengd, kinderen groeien op met alarmbellen en ouders kunnen niet hard genoeg aangepakt worden.

Wat de affaire-Dutroux nauwelijks heeft gebracht, is meer inzicht in de hele problematiek. Wie zijn de ouders, waarom gaan zij over tot misbruik, hoe verklaar je dat de omgeving niets merkt of niet ingrijpt? En ook: kunnen we kinderen weerbaarder maken en kan gerichte preventie het aantal misbruikgevallen doen afnemen?

De Vlaamse overheid denkt alvast van wel. Daarom lanceert zij de hulplijn Stop It Now!. Via voorlichtingsacties, advies en ondersteuning wil zij mensen die worstelen met hun pedofiele gevoelens en andere potentiële ouders ondersteunen en voorkomen dat zij tot misbruik overgaan.

Ongetwijfeld zal het initiatief stuiten op onbegrip. Waarom geld steken in potentiële ouders van kindermisbruik? Omdat initiatieven zoals Stop It now! in het buitenland aantonen dat preventie werkt. Niet elke persoon met pedofiele gevoelens gaat over tot misbruik. Preventief hulp aanbieden aan deze mensen kan hen helpen én zo het aantal slachtoffers doen dalen.

En dat blijft uiteindelijk de bedoeling: minder slachtoffers van kindermisbruik. Door niet langer meer alleen in te zetten op de noodzakelijke bestrafing maar ook op preventie. Om zo potentiële ouders te begeleiden en hun naasten een kans te geven hulp te zoeken of aan de alarmbel te trekken. Om via preventie ook kinderen weerbaarder te maken dan ze vandaag vaak zijn. Meer inzicht proberen te krijgen in wat mensen met pedofiele gevoelens beweegt – en anderen die zich seksueel aangetrokken voelen tot minderjarigen – en hen hulp aanreiken: het zal geen publieksprijzen winnen. Wat telt zijn de resultaten.

Een op de vijf minderjarigen wordt in zijn of haar leven geconfronteerd met seksueel grensoverschrijdend gedrag. Het gaat daarbij om kinderen, vrienden, familieleden. Veelal slachtoffers, soms ook ouders. Preventie komt in deze problematiek echt niet te vroeg. Inzicht in de feiten zeker ook niet.

An Goovaerts, hoofdredacteur

'Preventie komt echt niet te vroeg'

Wat is seksueel kindermisbruik en wie zijn de ouders?

► p. 4-13

Zo maak je kinderen weerbaar. Met portretten van Lieve Blancquaert

► p. 15-30

Incestslachtoffer Fran Henry praatte met honderden ouders

► p. 32-35

'Dat ik op jongens val, is niet mijn schuld.' Een pedofiel spreekt

► p.40-43

Wanneer je kinderen liever ziet dan je lief is

Een op de vijf meisjes en jongens wordt geconfronteerd met seksueel misbruik. Daarom komt er een platform voor daderpreventie: Stop It Now! 'De essentie is dat we het gedrag problematiseren, niét de gevoelens, zodat wie ermee zit sneller hulp zoekt.'

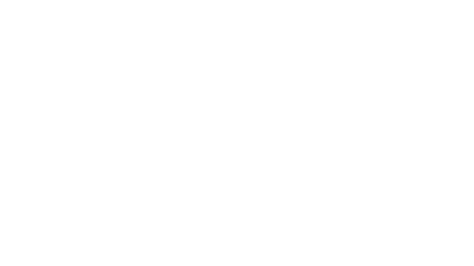
BARBARA DEBUSSCHERE

Kindermisbruik is wijdverbreid, maar blijft nagenoeg onzichtbaar. Volgens diverse onderzoeken wordt 80 à 90 procent van het seksueel misbruik niet gerapporteerd. Toen onlangs een advocaat een slachtoffer van Roger Vangheluwe "een fantast" noemde, werden bekende koppen Chris Dusauchoit (tv-presentator) en Valerie Van Peel (N-VA-Kamerlid) zo boos dat ze met hun eigen verhaal naar buiten kwamen over hoe ze als kind werden misbruikt.

Zoals wel vaker volgde een 'golf' van andere slachtoffers die getuigden in de media. Als een etterende zweer die even openbarst. Maar daarna gaat iedereen weer zwijgen. Sommigen zullen er nooit over praten. En het misbruik gaat door. →

‘We willen de obsessie met hun seksuele geaardheid doorbreken. Dat ze zeggen: ‘Ik val op kinderen, maar verder houd ik van mijn job, van muziek en van ‘House of Cards’

JULES MULDER
FORENSISCH PSYCHOLOOG

Wat is seksueel kindermisbruik?

Eigenlijk weten we met z’n allen weinig over kindermisbruik. Dat is problematisch, want wie niet goed weet of wil weten wat het is, hoe het ontstaat en wie verantwoordelijk is, heeft weinig slagkracht om er iets tegen te beginnen. Volgens de strafwet omvat kindermisbruik alle seksuele handelingen met een kind jonger dan 16, dus ook een kind doen kijken naar seks of op een seksueel getinte manier aanraken of toespreken. Binnen de familie, tussen vader en dochter of oom en nichtje bijvoorbeeld, is het zelfs strafbaar tot 18 jaar. Ook binnen andere gezagsrelaties, tussen leraar en leerling bijvoorbeeld, kan de toestemming van een jongere die ouder is dan 16 in twijfel worden getrokken. Ook kinderporno kijken, bezitten of verspreiden is strafbaar. Bij kinderporno wordt een kind seksueel misbruikt voor de camera, en wie kinderporno kijkt zorgt ervoor dat de kinderporno-industrie floreert en er meer kinderen worden misbruikt. Onschuldige kinderporno bestaat niet.

Kindermisbruik komt overal voor

Een eerste misverstand is dat kindermisbruik vrij uitzonderlijk is. We associëren het, zeker in België, met psychopaten zoals Marc Dutroux of afgesloten universa zoals de katholieke kerk. Niets is minder waar. Ongeveer een op de vijf meisjes en jongens, zo tonen rapporten van de Raad van Europa en de Wereldgezondheidsorganisatie, wordt

direct of indirect geconfronteerd met seksueel grensoverschrijdend gedrag, zoals intimidatie, oneerbare voorstellen en blootstelling aan seksuele activiteiten.

Een op de tien meisjes wordt slachtoffer van fysiek misbruik. Bij jongens is dat een op de twintig. De dader is in de meeste gevallen een familielid of bekende die het kind vertrouwde. “De mythe van de marginale pedofiel die in het verborgene leeft en enkel tevoorschijn komt om zich kwijlend aan een kind te vergrijpen, maakt velen blind voor het feit dat veel daders mannen zijn die op zondag pistolets halen bij de bakker en op zaterdag netjes hun gras afrijden”, zegt Liesbeth Kennes, oprichter van slachtofferorganisatie ‘Wij spreken voor onszelf’, en preventie- & beleidsmedewerker seksueel grensoverschrijdend gedrag bij CAW Oost-Brabant/Stad Leuven.

De meeste kindermisbruikers zijn geen pedofielen

Een tweede misverstand is dat alle kindermisbruikers pedofielen zijn. Een schatting doen is uiteraard erg moeilijk, maar de meeste onderzoeken houden het erop dat zo’n 1 procent van de mannen tussen 18 en 75 jaar pedofiele gevoelens ervaart. In België zou het gaan om ongeveer 40.000 mannen. De meeste kindermisbruikers zijn echter géén pedofielen, zo toont daderonderzoek. In totaal beantwoordt een minderheid van de daders aan de criteria voor pedofilie. Die criteria, vastgelegd in de DSM-5, het internationale handboek voor psychiatrie, zijn: al minstens zes maanden seksuele fantasieën

koesteren over een kind, een seksuele drang voelen of seksuele daden stellen met een kind jonger dan 13 jaar, of eronder lijden, en zelf minstens 16 zijn en vijf jaar ouder dan het kind. Pedofielen voelen zich aangetrokken tot kinderen die nog geen secundaire geslachtskenmerken vertonen. Het gaat zogoed als altijd om mannen. Vrouwelijke pedofielen bestaan, maar ze vormen een extreem kleine groep waarover weinig bekend is.

De meeste slachtoffers van kindermisbruik zijn ouder dan 13 jaar. De daders zijn dus geen pedofielen, want die vallen op pre-pubertaire kinderen. Neem je enkel misbruik bij de beduidend kleinere groep slachtoffers jonger dan 13 jaar in aanmerking, dan ligt het aantal pedofiele daders ongeveer rond de helft.

Zo’n 80 procent van alle volwassen hetero- en homomannen voelt zich ooit wel seksueel aangetrokken tot pubers. Als die seksuele interesse zich als een echte seksuele voorkeur manifesteert, spreken we van ‘efebofilie’. Seksuele handelingen met pubers worden strafrechtelijk evenzeer als kindermisbruik beschouwd, maar de psychiatrie ziet wel een psychologisch verschil tussen pedofielen en efebofielen.

De DSM-5 beschouwt efebofilie niet als een seksuele voorkeursstoornis. “Jongens en meisjes tussen 13 en 16 hebben al secundaire seksuele kenmerken en lijken zo al meer op volwassenen. Seks willen met iemand die fysiek nog echt een kind is, is vanuit psychologisch oogpunt echt iets anders en veel uitzonderlijker”, zegt prof. dr. Kris Goethals, directeur van het Universitair Forensisch Centrum (UFC) en forensisch psychiater aan het UZA daarover.

De grootste groep daders handelt evenwel niet vanuit een exclusieve seksuele voorkeur voor kinderen of tieners. “Incestplegers, bijvoorbeeld, worden doorgaans niet gedreven door een seksuele voorkeur voor kinderen. Op het moment van de feiten is er wel een zekere seksuele interesse, anders zou het misbruik niet plaatsvinden”, zegt Minne De Boeck, criminologe aan het UFC en projectverantwoordelijke van Stop It Now!.

Belangrijke factoren die kunnen leiden tot misbruik zijn alcoholgebruik, relationele en psychische problemen, hechtingsstoornissen, psychopathie, een antisociale persoonlijkheid, machtsmisbruik, de gelegenheid die zich voor doet. Zoals bij Marc Dutroux, in het collectief geheugen opgeslagen als schoolvoorbeeld van ‘de pedofiel’. “Dat is hij niet”, zegt Goethals. “Hij is een typische seriemoordenaar die kinderen én volwassenen seksueel misbruikte. Zijn seksualiteit is niet enkel op kinderen gericht.”

De meeste pedofielen plegen geen daden

Het derde misverstand is dat pedofielen per definitie kinderen misbruiken.

Dat is niet zo: de meeste mannen met een stabiele seksuele voorkeur voor kinderen zet-

ten hun verlangens niet in de praktijk om.

De Boeck: “Iets minder dan een kwart van de pedofielen zou overgaan tot daden. Meer dan driekwart lijdt wel degelijk onder zijn gevoelens, maar wil geen gedrag stellen. De buitenwereld maakt geen onderscheid tussen gevoelens, die niet strafbaar zijn, en daden, die dat wel zijn. Het idee dat gevoelens automatisch tot gedrag zouden leiden, klopt manifest niet.” Het leven van deze mensen is dan ook zwaar. Ze voelen die aantrekkingskracht, vechten ertegen maar hebben het gevoel nergens terecht te kunnen. Ze beseffen dat de maatschappij hen hoe dan ook als daders beschouwt. “Die mensen leren omgaan met hun gevoelens, en hen leren hoe ze die kunnen controleren, is van groot belang. Doen alsof het probleem er niet is, of pedofielen de rug toekeren, is gevaarlijk”, zegt De Boeck.

Waarom misvattingen over pedofilie schadelijk zijn

Al die misvattingen leiden bovendien tot meer misbruik.

Zo zorgt het beeld van het uitzonderlijke monster voor ontkenning. Wim Huys, klinisch psycholoog en algemeen coördinator van het UFC: “Een huisvader die aan zijn dochter zit en verhalen in de media ziet over boosaardige zonderlingen, kan denken: ‘Als dát een kindermisbruiker is, dan ben ik dat niet, daar lijk ik helemaal niet op.’ Zowel de daders als hun omgeving kunnen makkelijker blind blijven voor het probleem wanneer het dominante beeld is dat misbruikers duivels zijn die willekeurig kinderen van straat plukken.”

Ook zorgt die demonisering van pedofielen ervoor dat de kans op misdaden toeneemt. Wie zich verworpen voelt, zal zijn ‘verboden’ gevoelens namelijk nog meer verborgen houden. Huys: “En wie veel moeite doet om niets verkeerd te doen, zal zich ook miskend voelen. Door stigmatisering en een repressieve sfeer hebben deze mensen nog veel meer reden om vooral niemand in vertrouwen te nemen.”

Toch is net praten met een vriend of hulpverlener die hen niet bij voorbaat afwijst en die erkent dat hun leven moeilijk is, nodig om te voorkomen dat iemand over de schreef gaat. Enerzijds omdat het probleem delen spanning en zelfhaat wegneemt, anderzijds omdat het risico op misbruik verkleint als een vertrouwenspersoon op de hoogte is en dus alert kan zijn.

“Juist het geheim, het idee dat de gevoelens ‘verboden’ zijn, maakt het gevaarlijk. Als een pedofiel zich slecht voelt en niemand in vertrouwen kan nemen, gaat hij sneller troost zoeken bij een kind dat hem naar zijn gevoel wel begrijpt en aanvaardt”, zegt Huys. Getuigenissen van daders tonen dat aan. ‘Had ik maar kunnen praten met iemand, dan was het zover niet gekomen’, horen hulpverleners.

Bovendien is er meestal een lange aanloop naar het misbruik.

“Het is doorgaans iets graduueels”, vertelt de Nederlandse forensisch psycholoog Jules Mulder, pionier in de behandeling van zedendelinquenten. “Pedofielen komen meestal rond hun 20ste tot besef van hun seksuele geaardheid, omdat de kloof met leeftijdsgenoten dan begint op te vallen. De meeste delicten gebeuren pas jaren later. Dat bewijst dat velen er lang mee worstelen voor het fout gaat en er dus een periode is waarin preventie zeer zinvol kan zijn.”

Net daarom is daderpreventie volgens de experts cruciaal. De Boeck: “Je kunt als maatschappij de ogen sluiten tot er weer een slachtoffer is. Of je kunt ervoor kiezen je kop niet in het zand te steken en preventie te organiseren.” Kinderen weerbaar maken, grensoverschrijdend gedrag opnemen in de seksuele voorlichting en de omgeving aanleren dat je maar beter wel praat over iets wat niet pluis lijkt, zijn natuurlijk ook preventie.

Maar dat volstaat niet. “Je kunt het gewicht niet alleen bij de kinderen leggen”, zegt De Boeck. “Dit is een chronisch volksgezondheidsprobleem en daarom is ook preventie bij potentiële daders nodig. De essentie is dat we het gedrág problematiseren, niét de gevoelens, zodat wie ermee zit sneller hulp gaat zoeken.”

Duitsland biedt gratis therapie aan

Duitsland staat het verst in de hulpverlening. Christendemocraat Hermann Gröhe, een getrouwde protestant met vier kinderen en al vier jaar Duits minister van Volksgezondheid, besloot eind 2016 jaarlijks vijf miljoen euro overheidsgeld uit te trekken om wie op kinderen valt te helpen.

Toch is Gröhe nooit bedreigd, gelyncht of politiek koud gemaakt. Dat lijkt verbazend, want ook in Duitsland is de weerzin tegenover pedofilie wijdverbreid. Maar Gröhes voorstel geniet steun bij het brede publiek.

Dankzij het preventieproject ‘Dunkelfeld’ (letterlijk te vertalen als ‘Donkere Zones’) zijn de Duitsers al twaalf jaar lang vertrouwd met radio- en tv-spotjes die klinken als: ‘Bent u bang dat u kinderen liever ziet dan u lief is? Zoek hulp. Wij bieden gratis therapie in alle vrouwen.’

Professor Klaus Beier, hoofd van het Instituut voor Seksuologie en Seksuele Geneeskunde van het Charité-ziekenhuis in Berlijn is in 2004 met het project begonnen. Via een grote mediacampagne, met billboards in steden en langs de snelwegen, lanceerde zijn team een oproep aan wie zich seksueel aange trokken voelt tot minderjarigen en daden wil voorkomen.

De campagne was gebaseerd op onderzoek bij pedofielen die al bij het team bekend waren. Hoe kun je hen aanspreken opdat ze gemotiveerd zijn daadwerkelijk de eerste stap te zetten om hulp te zoeken?

Uit de bevraging kwamen vijf voorwaarden.

De boodschap moest empathie voor hun situatie uitstralen, zich afzetten tegen discriminatie wegens hun seksuele voorkeur, de angst voor vervolging wegnemen, gevoelens van schaamte en schuld verzachten, en anonimiteit garanderen.

Een lastige, controversiële conclusie. Maar Beier en co. gingen de enorme uitdaging aan: hulp bieden aan een van de meest gehate groepen in de maatschappij.

De slogan van de campagne werd: ‘Je bent niet schuldig voor je seksuele verlangen, maar wel verantwoordelijk voor je seksuele gedrag. Er is hulp. Word geen dader!’ De enige voorwaarde om in het programma te stappen, is gemotiveerd zijn en op het moment van de deelname niet vervolgd worden.

Uniek is de garantie op totale vertrouwelijkheid. Volgens de Duitse wet hebben therapeuten volstrecte zorgplicht, zelfs wanneer iemand iets vertelt waardoor hij schuldig zou kunnen blijken aan criminele feiten.

Maar net dat is volgens Beier de sleutel van het succes. Enkel wie niet door angst verlamd is, kan aan een efficiënte therapie beginnen.

Ondertussen is het project uitgegroeid tot een netwerk in elf Duitse steden en kreeg het de naam Kein Täter Werden.org: ‘Geen Dader Worden’. Deelnemers krijgen via groeps- en gedragstherapie meer inzicht in de draagwijdte van hun verlangens en ze leren strategieën om die nooit in daden om te zetten, ook niet door kinderporno te consumeren. Met succes, zo blijkt uit onderzoek.

“Ik voel mijn seksuele voorkeur nog zoals voorheen, maar het is niet langer gruwelijk en het heeft veel aan betekenis verloren”, zo getuigt Sven, een 45-jarige leerkracht over zijn Dunkelfeld-therapie op de site van de organisatie.

“Nu ik me bewust ben van mijn verantwoordelijkheid, voel ik me zekerder in de omgang met jonge mensen en weet ik waar ik hulp kan vinden wanneer ik voel dat ik de controle verlies. Maar dat soort situaties deed zich ondertussen niet meer voor omdat mijn verlangen naar seks met jonge mensen erg is afgenomen door mijn nieuwe inzichten en overtuiging. Ik ben ook niet langer leraar”, aldus Sven.

Christian, een 43-jarige ambtenaar concludeert: “Wanneer ik nu gefrustreerd raak, kan ik er zelf mee omgaan. Ik weet dat ik voor mijn daden verantwoordelijk ben en wanneer ik in een gevaarlijke situatie kom, stap ik ervan weg. Ik kan mezelf nu controleren. Het is nog één keer voorgevallen, in de sauna. Ik ben weggegaan. Nadien was ik trots op mezelf.”

Dunkelfeld toont ook dat de nood groot is. Honderden mensen contacteerden de organisatie vanuit onder andere Oostenrijk, Zwitserland en Groot-Brittannië. Een Brit die een reportage zag over het project, was zo wanhopig door de beperkte hulp in eigen land, dat hij naar Duitsland verhuisde om te kunnen worden geholpen. →

Lees verder op p. 10

‘De preventie van kindermisbruik wordt vaak bij de potentiële slachtoffers gelegd. Uiteraard zijn weerbare kinderen een goede zaak, maar seksueel misbruik echt voorkomen doe je door potentiële plegers aan te spreken, best nog voor er feiten plaatsvinden. Slachtoffers zeggen ons vaak dat mensen hen vragen waarom ze er niet eerder over hebben gesproken, waarom ze na een misbruiksituatie nog naar opa zijn teruggegaan of waarom ze niet hebben verteld dat de sportcoach zijn handen niet thuishield. Zo wordt de verantwoordelijkheid om misbruik te doorbreken en herhaling te voorkomen bij de slachtoffers gelegd. Weinigen vragen zich af waarom opa niet van zijn kleinzoon blijft, waarom de coach een sportertje onder druk zet of papa zich tot zijn dochter richt voor seksuele bevrediging. De verkrachtingsmythe dat pedofielen kinderen misbruiken omdat ze zich tot hen aangetrokken voelen is veel gemakkelijker voor mensen dan onder ogen te moeten zien dat veel misbruikers geen pedofielen zijn. In het eerste geval kun je een kindermisbruiker zien als iemand met een seksuele afwijking, iemand die ziek is, verwerpelijk maar ziek. Maar wat moet je aan met de ongemakkelijke realiteit dat vele misbruikers zich niét aangetrokken voelen tot kinderen? Met Stop It Now! worden (potentiële) plegers wel aangesproken, wordt duidelijk gesteld dat zij hun gedrag wel kunnen controleren en dat er geen excuus is om je aan kinderen te vergrijpen. Met Stop it Now! zet Vlaanderen een eerste belangrijke stap om aan waarachtige preventie van kindermisbruik te doen. Dat komt alle kinderen ten goede, want elk slachtoffer is er een te veel.’

Liesbeth Kennes

**‘Er is
geen
excuus’**

Liesbeth Kennes, oprichter van slachtofferorganisatie 'Wij spreken voor onszelf', en preventie- & beleidsmedewerker seksueel grensoverschrijdend gedrag bij CAW Oost-Brabant/Stad Leuven.

Aanvankelijk werd het initiatief gefinancierd door de Volkswagenstichting, een van de grootste Duitse organisaties die fondsen verdeelt voor onderzoek (en die niets met de autofabrikant te maken heeft). Maar in 2008, na drie jaar al, nam de overheid het over.

Sindsdien heeft het netwerk zo'n 1,4 miljoen euro van de staat ontvangen. Gröhe besloot dat nu op te krikken tot vijf miljoen euro per jaar. Als alles volgens zijn plan verloopt, zal de Dunkelfeld-therapie binnen vijf jaar bovendien door de Duitse ziekteverzekering worden gedekt. Ook dat leidt niet tot volkswoede.

De VS zijn pionier in daderpreventie

In enkele andere landen zijn er eveneens gespecialiseerde organisaties die kindermisbruik willen voorkomen door potentiële daders aan te spreken, al zijn er grote verschillen in aanpak.

Pionier waren de 'puriteinse' VS met Stop It Now!, een platform dat "volwassenen wil helpen verantwoordelijkheid te nemen en kindermisbruik te voorkomen". Opmerkelijk is dat deze organisatie, die online en via een telefoonlijn hulp en advies biedt, in 1992 is opgericht door een slachtoffer van incest: Fran Henry (lees het interview met Henry op p.32-35).

Henry vond dat er een schrijnend gebrek aan preventie was en ging daders vragen: 'Wat had jou kunnen stoppen?'

Stop It Now!-USA is nu vooral gericht op educatieve programma's die kinderen weerbaar moeten maken en volwassenen moeten

leren hoe misbruik ontstaat en hoe je erop kunt reageren.

Wie zich zorgen maakt om 'de buurman', een bepaalde patiënt of leerling, kan de hulplijn bellen. Ook de potentiële dader kan er terecht. Toch ligt de nadruk op de omgeving 'beveiligen'.

Ondertussen zijn er ook in Scandinavische landen hulplijnen voor daderpreventie en is er een Brits-Ierse en Nederlandse versie van Stop It Now!. Die reiken de hand naar zowel daders als hun omgeving en krijgen telkens overheidssteun.

Daderpreventie werpt ook vruchten af in Nederland

Op de Nederlandse site zie je een filmpje van een anonieme man die zegt:

"Ik voel me aangetrokken tot kinderen. Ik heb daar niet voor gekozen. Ik doe niets seksueels met kinderen, daar ben ik tegen. Maar omdat ik met niemand over deze gevoelens kon praten, raakte ik steeds meer in de war. Gelukkig hoorde ik van de anonieme hulplijn Stop It Now!. Sindsdien heb ik grip op mijn gedachten en weet ik hoe ik verleidingen kan weerstaan. Ik vraag iedereen die met dezelfde gevoelens zit te bellen met Stop It Now!, want kindermisbruik mag niet bestaan."

Stop It Now!-Nederland werd opgericht in 2012 en biedt gratis en anoniem telefonische begeleiding aan mensen die zich aangetrokken voelen tot minderjarigen, en aan hun omgeving. Ook hier gaat het vooral om het voorkomen van misbruik, niet om een volledige behandeling zoals in Duitsland.

"We worden zo'n drie à vijf keer per dag gebeld", zegt Jules Mulder, bezieler van de Nederlandse Stop It Now!.

De grootste groep zijn mannen die de politie aan de deur hadden en in paniek zijn. Ze hebben bijvoorbeeld kinderporno gedownload. Een andere groep ziet in dat ze verkeerd bezig zijn maar kwam nog niet in de problemen.

"Ze zijn bang voor zichzelf. Dat ze bellen betekent dat ze fors twifelen aan hun gedrag. Maar de meesten zijn dus wel al te ver gegaan. Dan zoeken wij met hen uit hoe ze het tij kunnen keren, eventueel met het oog op een behandeling", zegt de forensisch psycholoog.

De vraag om preventie kwam van de pedo- en efebofielen zelf. In 2010 werden onze noorderburen opgeschrikt door een zwemleraar die kinderen had misbruikt.

Mulder: "Als je pedo- of efebofiel bent en je doet helemaal niets verkeerd, dan kun je nergens terecht, zo klaagden enkelen toen aan. Toen kwamen er vragen in de Kamer. Klopte het dat er niets was voor deze groep? Dat klopte."

Mulder werkte toen bij het Forensisch Centrum De Waag en werd gevraagd om een Nederlandse versie van Stop It Now! op te richten. Vandaag krijgt de organisatie 70.000 euro subsidie per jaar, net genoeg om de werking te garanderen.

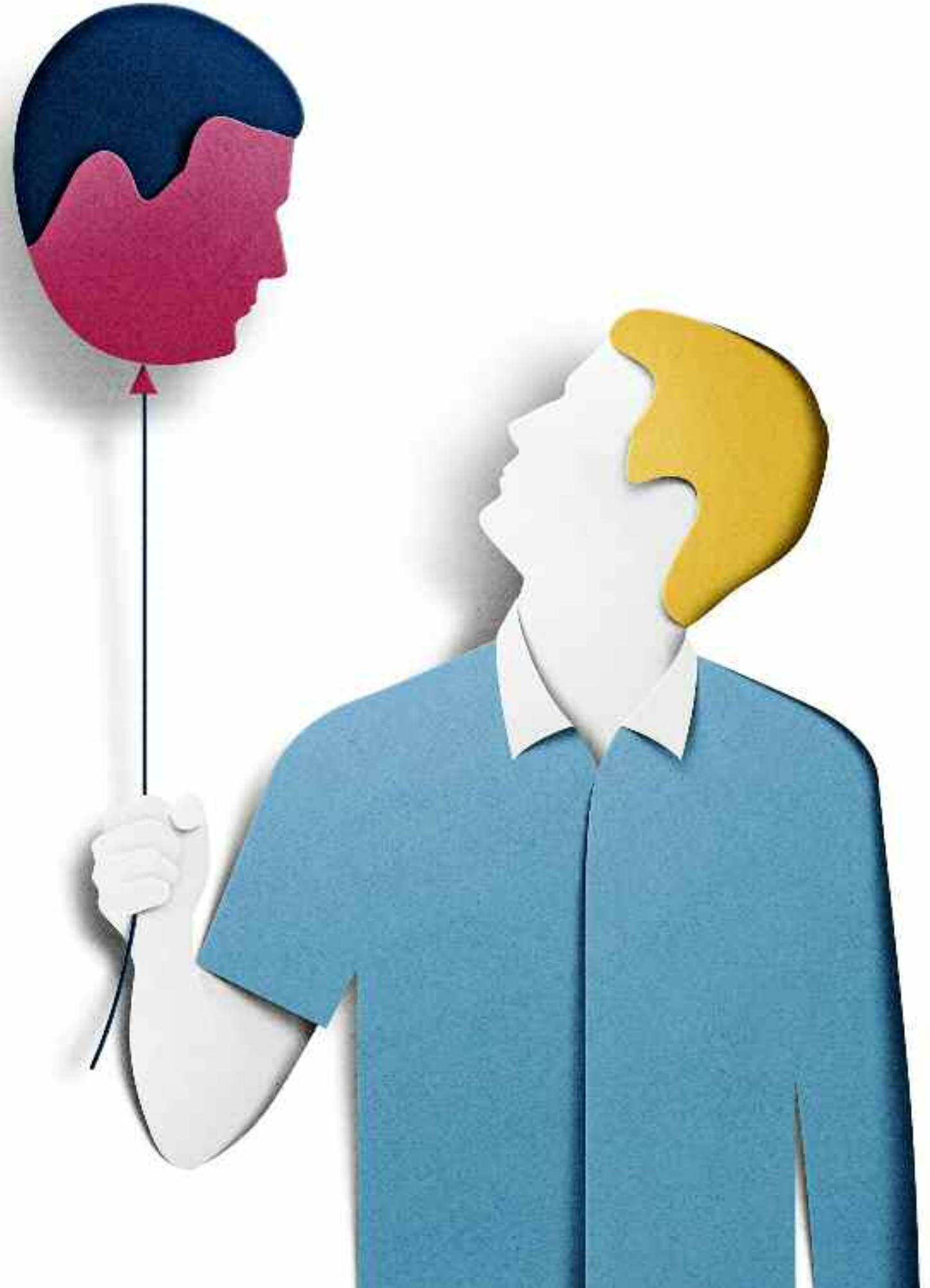
Van bij het begin belden er ook jongemannen die net ontdekten dat pedo- of efebofilie hun seksuele voorkeur is. "Dat is een heel moeilijke fase. Je bent jong en valt op leeftijdsgenoten maar je wordt ouder en merkt dat je op jonge jongens of meisjes blijft vallen. Voor de meesten is dat erg angstaanjagend", zegt Mulder.

Het aantal depressies en zelfmoorden bij die groep ligt dan ook hoog, zo geven therapeuten aan. In ons land vroeg een pedofiel drie jaar geleden zelfs om euthanasie. Dat verbaast Mulder niet. "Iedere pedofiel die ik in mijn loopbaan sprak, had ooit zelfmoordgedachten. Ze denken dat ze hoe dan ook slecht zijn."

Bij de groep die niets verkeers deed, proberen de hulpverleners vooral het isolement te doorbreken, zodat ze er met iemand over kunnen praten.

Mulder: "De meesten hebben dezelfde normen en waarden en mogelijkheden om zich te bedwingen als u en ik. Je zult het maar hebben, gevoelens die je nooit mag uitleven. Als daar meer begrip voor komt, voelen deze mensen zich veiliger. We helpen hen zoeken naar een vertrouwenspersoon en proberen samen met hen hun identiteit te differentiëren. De kunst bestaat erin te kunnen zeggen: 'Ik val op kinderen, maar verder ben ik goed in mijn job, hou ik van *House of Cards* en van klassieke muziek. We willen hun obsessie met hun seksuele geaardheid doorbreken."

Nog een grote groep bellers zijn partners. Hen begeleidt Stop It Now! Nederland eveneens, onder andere met vijf keer per jaar een lotgenotengroep. →

‘Als een pedofiel niemand in vertrouwen kan nemen, gaat hij sneller troost zoeken bij een kind dat hem naar zijn gevoel wel begrijpt en aanvaardt’

‘Stop It Now! zal zeker ook de groep niet-pedofiele potentiële misbruikers en hun omgeving aanspreken en alert maken’

MINNE DE BOECK

CRIMINOLOGE EN PROJECTVERANTWOORDELIJKE STOP IT NOW!

Mulder: “Kindermisbruikers zijn geen zonderlingen. Het kan gewoon je man zijn. Wat moet je dan?”

Partners zijn doorslaggevend omdat misbruik dus meestal binnen het gezin plaatsvindt. Maar doorgaans zoeken ze pas hulp als er een probleem is waar ze niet meer naast kunnen kijken. “Velen zwijgen en dat is een grote moeilijkheid”, zegt Mulder. “Ze hebben te veel te verliezen, kunnen het demonische beeld dat ze van kindermisbruikers hebben niet koppelen aan hun man of weten niet hoe ze erover moeten praten.

“Wij leren hen dat. Partners die het hoofd koel houden en hun mond opendoen wanneer ze iets opmerken dat niet kan, kunnen voorkomen dat een situatie ontspoord. Maar dat is heel erg lastig. Zeker sinds Dutroux is er vooral hysterie. Men wil pedofielen dood en daardoor is preventie op ieder niveau moeilijker geworden.”

Vlaanderen komt met eigen hulplijn Stop It Now!

Maar nu komt er ook daderpreventie in ‘het land van Dutroux’. Deze maand start Stop It Now! Vlaanderen voor laagdrempelige interventie. Het project wordt gesteund door minister van Volksgezondheid Jo Vandeurzen (CD&V) die de financiering van de werking en de campagne op zich neemt, het Fonds Gérald Fütter, beheerd door de Koning Boudewijnstichting, dat de wetenschappelijke uitwerking en evaluatie financiert en Child Focus, Zorgnet-Icuro en het Steunpunt Algemeen Welzijnswerk, die eveneens in de stuurgroep zitten.

“We verwachten inderdaad ook negatieve reacties. De beerputten van het internet zullen opengaan”, zegt Huys. Het UFC waar hij werkt, trekt het nieuwe project samen met I.T.E.R., een centrum voor preventie, begeleiding en behandeling van seksueel grensoverschrijdend gedrag.

Tot nu worden in het UFC voornamelijk veroordeelde daders behandeld. “Maar we willen meer doen dan bijsturen wanneer het te laat is”, zegt Huys. “Een groot aantal patiënten die hier via justitie belanden, zegt: ‘Was ik hier maar eerder vrijwillig komen praten, dan had ik geen feiten gepleegd.’”

De laatste jaren merkt het UFC dat ook mensen die niet in aanraking kwamen met justitie vrijwillig of onder druk van de omgeving aankloppen. Vaak gaat het om kinderporno en zijn ze nog niet tegen de lamp gelopen.

“Wij bieden hen ook een behandeling, maar enkel een zeer klein aantal durft die stap te zetten, de drempel is nog altijd te hoog, terwijl het preventief veel zin heeft deze groep te begeleiden”, zegt Huys.

Nog een motivatie voor de Vlaamse hulplijn is dat wie wel hulp zoekt via bijvoorbeeld een privé-therapeut of dokter al te vaak het deksel op de neus krijgt. “Er is onder artsen en psychologen doorgaans weinig kennis over pedofilie en hoe ermee om te gaan. Soms vrezin zij ook dat ze problemen kunnen krijgen met zo’n patiënt”, zegt De Boeck.

“Als iemand al de moed vindt hulp te zoeken en niet op gepaste wijze ondersteund of doorverwezen wordt, maar een afwijzende of beledigende reactie krijgt, worden de psychische worstelingen en dus het risico enkel groter.”

Voldoende redenen dus om een Vlaamse

versie van Stop It Now! te lanceren. “Het project komt er in samenwerking met andere Europese landen en de bedoeling is om internationaal samen te werken en expertise uit te wisselen”, benadrukt minister van Volksgezondheid Vandeurzen, die 94.000 euro voor de lancering en startcampagne voorziet.

Het Fonds Gérald Fütter bij de Koning Boudewijnstichting doet daar jaarlijks 40.000 euro bovenop. Het Fonds richt zich op ‘mensen die gestigmatiseerd of uitgesloten worden of aangetast zijn in hun waardigheid, mensen die geen plek in de samenleving hebben en onzichtbaar lijden’.

“Omdat het om een quasi onzichtbare doelgroep van niet-plegers of potentiële plegers aan de rand van de samenleving gaat die vaak kampt met psychisch lijden en isolement, en omdat het project wetenschappelijk onderbouwd is, past het perfect bij het Fonds”, zegt John Vanacker, voorzitter van het Bestuurscomité van het Fonds Gérald Fütter en Tinne Vandensande, senior programmacoördinator van de Koning Boudewijnstichting.

Concreet komt er een website en een anonieme hulplijn die via een gerichte campagne zullen worden bekendgemaakt.

De telefoontjes naar Stop It Now! zullen niet zichtbaar zijn op de telefoonrekening. “Dat is doorslaggevend”, zegt criminoloog Stijn De Hert, die samen met twee collega’s bij I.T.E.R. voor de begeleiding zal instaan.

“Wie met een donker geheim zit, moet dat in alle vertrouwen kunnen vertellen. Het is dus zeker geen kliklijn en de anonimiteit en het beroepsgeheim zijn gegarandeerd. Enkel wanneer wij wel een naam hebben en we merken dat iemand in onmiddellijk gevaar verkeert, zijn we verplicht dat aan de politie te melden.”

Wanneer de kortdurende telefonische begeleiding niet volstaat, verwijst de hulplijn door naar gespecialiseerde behandelcentra die in iedere regio van ons land bestaan.

De drie doelgroepen zijn mensen die worstelen met pedofiele gevoelens, hun omgeving en hulpverleners die met pedofilie of kindermisbruik geconfronteerd worden. “We verwachten oproepen van mensen die kinderporno kijken en ervan af willen, tot ongeruste partners of iemand die op de bus een erectie kreeg toen hij een kind zag en onthutst is”, zegt De Hert.

Een vast protocol is er niet, maar de hulpverleners zullen altijd enkele elementen in het oog houden. De Hert: “Hoezeer lijdt iemand of lijdt een ander? Hoe veilig is de situatie, ook al zegt de man dat hij zeker niet over de schreef zal gaan? Hoe geïsoleerd is hij? Ook zelfinzicht, zelfcontrole en acceptatie zijn thema’s die zullen terugkomen.”

Zoals in het buitenland verwachten de oprichters telefoontjes en mails van zowel pedofielen als niet-pedofielen.

Huys: “Aan de telefoon worden de DSM-criteria niet overlopen. Natuurlijk lijkt het logisch dat een pedofiel die lijdt eerder zal bellen dan een kindermisbruiker die er niet onder lijdt.

“Er zal altijd wel een ‘dark number’ zijn bij wie we niet aan preventie kunnen doen.”

Dat zegt ook Nils Verbeeck, psychiater bij het Forensisch Initiatief voor Deviante Seksualiteit (FIDES) van het Psychiatrisch Centrum Sint-Amandus, dat daders van seksueel geweld behandelt.

“Gerichte preventie is moeilijk omdat het meeste kindermisbruik incest is, doorgaans gepleegd door niet-pedofielen. Eigenlijk moet preventie zich op hen richten”, zegt Verbeeck. “Maar we weten dat die groep zeer lastig te bereiken is. Die zie je pas als ze tegen de lamp gelopen zijn. Ook psychopaten en mensen met een antisociale persoonlijkheid stellen grensoverschrijdend gedrag zonder dat ze zich slecht voelen en hulp zoeken.”

Dat neemt echter niet weg dat er vanuit preventief oogpunt nood is aan een hulplijn. “Wie pedofielen die worstelen met hun gevoelens helpt, voorkomt hoe dan ook slachtoffers, en Stop It Now! is ook een signaal naar de buitenwereld”, zegt De Boeck. “Het zal de groep niet-pedofiele potentiële misbruikers en hun omgeving zeker ook alert maken en aanspreken.”

Hoe ziet een therapie eruit?

“De pedofiele voorkeur kunnen we niet veranderen”, zegt Goethals. “De windsterkte neemt af, maar de windrichting blijft dezelfde. De gevoelens blijven bestaan maar worden minder intens door de behandeling. De oorzaken kennen we niet. Het zal een combinatie van biologische, sociologische en psychologische factoren zijn. Wat we weten, is dat pedofielen het ervaren als een geaardheid. Het is een fixatie waar je onder lijdt.”

Een therapie start vaak eerst met uitrazen over hoe vijandig de buitenwereld is, zo ziet Mulder na jarenlange ervaring. In een tweede fase worden, zoals in alle gevallen van kindermisbruik, ‘probleemgebieden’ in kaart gebracht, zoals verslaving, een slechte relatie, conflictvermijding, angsten, gebrek aan een sociaal leven, onverwerkte trauma’s en denkfouten.

Bij dat laatste gaat het om elementaire voorlichting. Typisch is namelijk dat een misbruiker zichzelf wijsmaakt dat zijn gedrag oké is. ‘Mijn vader deed dit toch ook met mijn zussen’ of ‘Mijn stiefdochter komt toch zelf op mijn schoot zitten?’, horen hulpverleners bijvoorbeeld.

“Niet zelden zien de daders kinderen als seksuele wezens die wel toestemming geven tot seksuele handelingen. Ze interpreteren bepaald gedrag van de kinderen verkeerd, verzinnen smoesjes, maken zichzelf wijs dat het echte liefde is”, zegt Huys. “Wij counteren dat. Benadrukken waarom hun gedrag fout is en dat een kind nooit toestemming kan geven, ook al lijkt dat zo.

“Tegelijkertijd geven we de boodschap dat je daarom geen onmens bent. Mensen doen soms ‘verwerpelijke’ zaken, maar daarom zijn

ze als persoon nog niet ‘verwerpelijk’. Dat je een mens bent die een waardevol leven kan leiden, daar staat of valt alles mee.”

Dan pas kunnen de therapeuten de aandacht verleggen van de pedofiele stoornis naar andere aspecten van het leven, die vaak karig zijn ontwikkeld. Het gaat erom een leven op te bouwen dat zinvol én risicobeperkend is.

Huys: “Ze moeten leren omgaan met het feit dat ze hun seksuele verlangens nooit kunnen realiseren. Sommigen kunnen wel een relatie met een volwassene aangaan, anderen blijven altijd alleen omdat ze exclusief op kinderen vallen. Maar je bent niet alleen je seksuele voorkeur. Bij wie zich meer richt op werk, vrienden en hobby’s verliest de fixatie op de gevoelens voor kinderen aan belang.”

Daarnaast is er cognitieve gedragstherapie om met risicosituaties te leren omgaan. “Kinderen zijn overal, dus je moet jezelf trainen in grenzen stellen. Weggaan als je merkt dat je opwindend voelt, bijvoorbeeld”, aldus Huys.

Soms kan ook medicatie helpen. In verhoogde dosis remmen klassieke ssri’s, een soort antidepressiva, het libido af. Nog meer impact hebben anti-androgenen in pilvorm die het testosterongehalte naar een pre-pubertair niveau doen kelderen. Dan heb je geen erecties of lustgevoelens meer. Ook een inspuiting die je libido voor drie maanden stillegt, is een optie.

Die aanpak is evenwel geen wonderoplossing.

Zo zijn er soms bijwerkingen en bovendien worden de meeste kindermisbruikers niet alleen door seksuele impulsen gedreven maar bijvoorbeeld ook door een gebrek aan intimiteit, controleverlies of sadisme. Het zelfbeeld van een man aantasten door zijn seksualiteit weg te nemen riskeert ook woede op te wekken waardoor de situatie net gevaarlijker wordt.

Maar lang niet alle pedofielen hebben therapie nodig. Soms volstaat een vriend of familielid die ze in vertrouwen kunnen nemen of trekken ze zich op aan zelfhulpgroepen waar ze hun verhaal kunnen delen en tips uitwisselen. Situaties vermijden waar veel kinderen zijn, nooit fantaseren over een kind dat je kent en je altijd inbeelden dat de ouders van het kind bij je zijn als je met een kind alleen bent, zijn enkele van die adviezen.

Huys: “Vroeger kwamen mensen soms echt samen in een zelfhulpgroep, maar dat ligt extreem gevoelig. Dankzij het internet kan het nu online en anoniem. Dat helpt duidelijk, alleen al omdat pedofielen die wel een betrekkelijk goed leven leiden dat aan anderen kunnen vertellen. Toch is meer nodig.” De Boeck: “Als we nog slachtoffers willen voorkomen, is het tijd om de realiteit onder ogen te zien. Wij kunnen alleen maar hopen dat ons land daar ondertussen wel klaar voor is en dat de hulplijn een breed debat op gang brengt, ook op school. Jongeren die met dit soort gevoelens zitten, moeten kunnen horen dat ze niet alleen zijn. Het zou mooi zijn mochten we hen al zo jong kunnen opvangen.”

► Stop It Now! biedt gratis en anoniem laagdrempelige telehulp/e-mailhulp aan wie zich seksueel aangetrokken voelt tot minderjarigen en met zijn gevoelens worstelt of eronder lijdt. Ook de omgeving, zoals partners en familieleden of vrienden kunnen er terecht. ► bedoeling is kortdurende begeleiding te bieden om in te schatten wat de risico’s en noden zijn. ► indien nodig wordt er doorverwezen naar een van de gespecialiseerde behandelcentra in Vlaanderen. ► anonimiteit is gegarandeerd en de telefoontjes naar Stop It Now! komen niet op de telefoonrekening.

Worstel je met pedofiele gevoelens of maak je je zorgen over de gevoelens of het gedrag van iemand in je directe omgeving? Bel Stop It Now!, gratis, anoniem en vertrouwelijk. 0800/200 50 vragen@stopitnow.be www.stopitnow.be

Voor mensen met pedofiele gevoelens.

Leer je kind vertellen wat het voelt

Wanneer seksueel misbruik van minderjarigen aan het licht komt, is de ontzetting van de omgeving groot. Hoe is het toch kunnen gebeuren? Hoe komt het dat het zo lang onopgemerkt voorbij is gegaan? En vooral: had het voorkomen kunnen worden? 'Daders zijn op hun hoede voor mondige kinderen.'

HELEEN DEBRUYNE

Stap nooit in witte bestelbusjes! 'Neem geen snoepjes aan van grote meneren!' 'Ga niet mee met onbekenden!' Wie is niet grootgebracht met die waarschuwingen? Je moet je kind op het hart drukken dat het moet oppassen voor onbekenden, zo wil het cliché. "Maar dat is veel te zwart-wit", zegt Eveline De Bie van Sensoa. "In sommige noodsituaties mogen kinderen wél een beroep doen op onbekenden: als ze verdwalen in een pretpark, als de bus niet komt opdagen, als ze een ongeluk krijgen in het verkeer. Je moet ze natuurlijk wél leren hoe ze dat soort situaties kunnen inschatten. Het is ook belangrijk dat ze steeds iemand inlichten waar ze heen gaan." →

“Bovendien”, zegt Kristel Bovijn, maatschappelijk werkster in het Vertrouwenscentrum Kindermishandeling in Oost-Vlaanderen, “laten de cijfers zien dat het overgrote deel van het misbruik gebeurt door bekenden van het kind. Dat ze moeten oppassen voor onbekenden, begrijpen kinderen meestal snel. Maar ‘nee’ kunnen zeggen tegen iemand die dichterbij staat, is zo veel moeilijker. Zelfs de meest weerbare kinderen zijn kwetsbaar in relatie tot bekenden. Maar wel is het zo dat kinderen die meer veerkracht hebben, mondiger zijn, meer steun ervaren van hun directe omgeving, het misbruik mogelijk sneller kunnen onthullen.”

Onbekenden kunnen minder makkelijk misbruik maken van weerbare kinderen. In 2004 schreef therapeute Amy Hammel-Zabin het relaas neer van Alan (pseudoniem), een man die 1.100 aanrandingen van kinderen en jongeren op zijn kerfstok heeft en vijf keer levenslang heeft gekregen. De man heeft berouw van zijn daden en stuurde samen met zijn therapeute een soort handleiding de wereld in: hij wilde mensen leren hoe je kinderen kunt beschermen tegen figuren als hij.

Alan zei dat hij er altijd de meest kwetsbare, eenzame en weerloze kinderen uit pikte. Die waren aanvankelijk blij met de aandacht die hij hen gaf, waardoor hij hen makkelijker kon manipuleren. “De beste preventie tegen misbruik is je kinderen opvoeden tot weerbare wezens met een sterk ego, een sterke wil en veel zelfrespect”, zegt hij.

Op de schoot bij tante

Wat betekent dat, een kind weerbaar opvoeden? Eveline De Bie: “Weerbare kinderen kunnen verwoorden wat ze wel of niet leuk vinden, komen voor zichzelf maar ook voor anderen op, bedenken zelf oplossingen voor problemen en kunnen en durven hulp te vragen. Met andere woorden: ze weten waar hun grenzen liggen en kunnen die bewaken.” Weerbaarheid gaat dus over veel meer dan alleen maar ‘nee’ durven te zeggen als iemand iets met je uithaalt wat je niet wilt. “Kinderen en jongeren zijn weerbaar als ze op een passende manier voor zichzelf kunnen opkomen, met respect voor de anderen. En dat heeft veel te maken met een gezond zelfvertrouwen en een positief zelfbeeld.”

Een kind weerbaar doen opgroeien, begint

al bij de geboorte. “Daar wordt al de basis gelegd voor een goede weerbaarheid”, zegt De Bie. “Wees warm in je opvoeding, raak je kind met genegenheid aan, geef het een veilig gevoel.

“Iets later, maar eigenlijk al zodra je kind kan praten, is het belangrijk om seksualiteit bespreekbaar te maken. Al heel vroeg. Dat zit in kleine dingen. Benoem de dingen zoals ze zijn: zeg gerust piemel of vagina, niet per se muisje of plessertje of een ander eufemisme. Verstop je maandverband of tampons niet angstvallig, maar leg ze open en bloot in de badkamer.

“Als kinderen zelf allerlei vragen stellen over hun lichaam of over seksualiteit, moet je daar niet raar of afwijzend op reageren. Geef gewoon een correct antwoord, rustig en helder. Vergeet niet dat kinderen vanaf de geboorte beginnen aan hun seksuele ontwikkeling. Kinderen zijn dus ook seksuele wezens, die nieuwsgierig zijn naar hun eigen en anderenmans lichaam. Dat is normaal. Leer je kind daarom dat seksualiteit en lichamelijkeheid deel uitmaken van het leven.”

Bij elke stap in de seksuele ontwikkeling, horen verschillende gevoelens en gedragingen. De Bie: “Kinderen worden verliefd en spelen doktertje. Jongeren experimenteren, al dan niet online. Ook dat is normaal en bijlange geen reden tot paniek.”

Hoe leg je dan uit dat er soms wel grenzen getrokken moeten worden, dat sommige zaken wél kunnen, en andere niet?

“Je moet je kind helpen om stil te staan bij wat het voelt. Zodat het die gevoelens ook kan uitdrukken. Dat gaat trouwens niet alleen over seksuele aanrakingen. Stel, je kind wordt vaak op schoot getrokken door een tante, maar je ziet dat het dat eigenlijk helemaal niet leuk vindt. Het lijkt misschien onbeleefd dat te weigeren, maar beleefd of onbeleefd, dat doet er hier niet toe. Leg uit dat ‘nee’ zeggen tegen tante mag. Dat je kind zich door niemand moet laten verplichten. Dwing je kind zeker niet om lichamelijk contact, van welke aard dan ook, te ondergaan. Weersta aan de druk van buitenaf: wat je kind wil, is belangrijker.”

“Seksualiteit in de opvoeding valt niet te reduceren tot dat ene ‘Gesprek’, zoals vaak het geval is”, zegt Liesbeth Kennes, medewerker seksueel grensoverschrijdend gedrag CAW Oost-Brabant. “Ik vergelijk het graag met ver-

keersopvoeding: je geeft een kind van 12 ook niet zomaar een fiets om het dan in zijn eentje het verkeer in te sturen. Verkeersopvoeding begint rond 2,5 jaar, wanneer je zegt: ‘Eerst kijken we naar links en dan naar rechts.’ Iets later kun je je kind bij het oversteken van de straat vragen: ‘Wat doe je nu?’ In diezelfde lijn kun je seksualiteit als thema in de opvoeding zien. Het seksuele verkeer, zou je kunnen zeggen.”

Een kind dat niet bij tante op schoot wil, is bijvoorbeeld een belangrijk ‘leermoment’ in de opvoeding. “Als ouder geef je de weerbaarheid van je kind niet enkel vorm door het te zeggen wat het moet doen, maar ook door zelf het goede voorbeeld te geven. Het is heus oké om tegen een 4-jarige die bij je op schoot wil ‘plakken’ te zeggen ‘nu even niet’, als je dat niet wilt”, zegt Liesbeth Kennes.

Vertrouwenspersoon

Je kunt kinderen aanleren wat normaal seksueel gedrag is, en wat niet – zo kunnen ze situaties juist inschatten, en op een veilige manier relaties beleven, met respect voor zichzelf en voor de anderen. Eveline De Bie: “Daar zijn zes eenvoudige basisregels voor (*zie kader*). Die regels moet je niet zomaar uit het niets gaan opdissen, in een formeel gesprek, dat voelt geforceerd. Een concreet voorval – je kind betrappen terwijl het naar de piemel van een vriendje kijkt, bijvoorbeeld – kan wel een goede aanleiding zijn om dat gesprek te openen.”

Op basis van die zes basisregels ontwikkelde Sensoa richtlijnen om gepast om te gaan met seksueel gedrag van kinderen en jongeren. “Je kunt seksueel gedrag op basis van die zes regels indelen in vier soorten”, zegt De Bie. Bij elke soort hoort ook een gepaste reactie, van bevestigen over bestraffen tot hulp zoeken. Het vlaggensysteem, noemen we dat. We maken ook pakketten om scholen en jeugdbewegingen bewust te maken van dat systeem, zodat ze adequaat kunnen reageren op kinderen en jongeren die seksueel gedrag stellen.

“Twee tienermeisjes die elkaars borsten aan het betasten zijn, en zich daar allebei comfortabel bij voelen, krijgen een groene vlag – je mag ze gewoon laten begaan. Geef ze niet het gevoel dat ze iets fout doen. Twee jongens van veertien die een meisje van twaalf dwingen tot seksuele spelletjes, krijgen een zwarte vlag: ze moeten worden berispt en bestraft.” →

Lees verder op p. 28

De zes regels voor gezond seksueel gedrag en hoe ze uit te leggen aan kinderen

TOESTEMMING

Seksueel gedrag is alleen oké als alle betrokkenen ermee akkoord gaan en er zich prettig bij voelen.

- Doe alleen iets als jullie het allebei willen en prettig vinden. Als je zelf iets niet wilt, dan moet je dat duidelijk zeggen. Als je vriendje of vriendinnetje niet wil, dan mag je niet aandringen.

VRIJWILLIGHEID

Er mag geen vorm van beloning, misleiding, druk of dwang in het spel zijn.

- Doe alleen iets omdat je het zelf wilt. Niet voor een beloning, om iemand een plezier te doen of om te vermijden dat iemand boos wordt.

GELIJKWAARDIGHEID

Alleen seksueel gedrag tussen gelijkwaardige partners is oké.

- Spelletjes met iemand die veel ouder, sterker of slimmer is of met iemand die veel jonger of zwakker is, zijn niet oké.

ONTWIKKELING

Bij elke stap in de ontwikkeling van je kind hoort seksueel gedrag dat typisch is en dus oké voor die fase. Seksueel gedrag dat bij een ‘latere’ fase hoort, kan dus overschrijdend zijn.

- Alles op zijn tijd. Doe niets waar je te jong of te oud voor bent.

CONTEXT

In de ene situatie gelden andere regels dan in de andere. Gezond seksueel gedrag is aangepast aan de situatie of de omstandigheden.

- Hou rekening met anderen. Zorg ervoor dat je niemand stoort of laat schrikken met je gedrag.

ZELFRESPECT

Aan seks hoor je een goed gevoel over te houden. Als seksueel gedrag fysieke, emotionele of psychische schade veroorzaakt, dan is het niet oké.

- Doe jezelf en anderen geen pijn. Denk na over de gevolgen van je gedrag en doe geen gevaarlijke dingen.

Tongzoenen

Louise, 8 jaar

‘Terugdenken aan mijn allereerste tongzoen brengt mij aan het lachen. Het gebeurde, om te oefenen, met mijn beste schoolvriendin. Op de bodem van het zwembad in Wetteren zochten onze monden en tongen elkaar. Toen we, happend naar lucht, weer bovenkwamen schaterden we het uit.

Ik vond het heel vreemd en ook wel een beetje vies. Op dat moment kon ik écht niet begrijpen wat het nut was van die vreemde beweging.

Ons experiment was veilig daar onder het water, maar dat we het ooit echt, oog in oog met een jongen zouden moeten doen, kon ik mij toen niet voorstellen.

Ik moet een jaar of tien geweest zijn.

Mijn eerste kus onder water is al 43 jaar oud en tot mijn grote vreugde is er in de hoofden van kinderen sindsdien niet veel veranderd.

De vijf jonge mensen die ik mocht interviewen en fotograferen, zijn nu net zoals ik toen zelf was.

Er is dan ook maar één grote belangrijke conclusie die ik kan trekken. De woorden ‘kinderen’ en ‘seks’ vechten en botsen met elkaar. Daarom heb ik hen anoniem geportretteerd, om hun integriteit te beschermen, zodat ze vrijuit konden spreken. Ook voor hen, zoals voor elke vrouw en man, is er niets belangrijker dan het absolute zelfbeschikkingsrecht. Alleen zij kunnen weten, voelen en beslissen wanneer het kan en mag.’

Lieve Blancquaert, fotografe

**‘Seks?
Wat is dat?
Ik ken
dat niet.
Ik kan
wel goed
dansen.’**

Anna, 14 jaar

'Ik voel mijzelf heel erg slecht bij de gedachte dat ik seks zou hebben. Ik snap wel dat mensen dat doen, maar ikzelf heb nul interesse. Ik geloof ook niet dat je verliefd kunt worden op je 15de, misschien wel op je 17de. 'Ik weet zeker dat de helft van mijn klas al lang ontmaagd is. Ze zijn er ook soms heel stoer over. Ze spreken dan over het belang van voorspel of maken misplaatste grappen over seks. Daar kan ik echt niet tegen. 'Ik ben nog nooit in mijn leven verliefd geweest. Er is ook nog nooit iemand geweest die interesse in mij toonde. Ik voel me ongemakkelijk als iemand close met mij wil zijn. Het voelt voor mij aan als een taak, als huiswerk. Iets wat je moet doen, en dat wil ik niet. Nu denk ik dat ik nooit in mijn leven seks zal hebben. Heel misschien wil ik het ooit, maar ik begrijp gewoon niet wat er tof aan is. Het is zoals iemand die het ongelooflijk leuk vindt om zijn vinger in je neus te steken. Mooie metafoor, toch?'

**'Over seks heb ik nog nooit nagedacht. Ik heb wel al een keer, heel eventjes maar, zoiets op internet gezien maar ik vond dat zo vies en raar. Ik heb dat meteen weggeklikt. Ik kan mij ook in de verste verte niet voorstellen dat ik ooit een meisje zal kussen. Zo met je tong en al...
'Ik begrijp ook niet waarom ik dat zou doen. Dat is toch nergens voor nodig? Als iemand met mij zoiets zou willen doen, dan zou ik heel hard wegrennen en het meteen aan mijn mama vertellen.'**

Piper, 16 jaar

'Oei, seks? Daar moet ik over nadenken. Ik ben daar niet mee bezig. Ik weet natuurlijk wat het is, maar verder niets. In mijn klas spreken ze erover maar ik sta er precies nog ver vanaf. Er is ook zoveel drama over de liefde en seks. Ik zie dat echt niet zitten. Ik wacht zeker tot mijn 18de en misschien nog veel langer. Mannen zijn overschat, dus... 'Tenzij de jongere versie van Johnny Depp plots voor mijn deur zou staan. Dan, misschien, zou ik overwegen om seks te hebben. Als ik op internet op porno bots, dan wil ik dat echt niet zien. Ik begrijp ook niet dat er porno op internet staat! Ik haat pornosites. 'Ik ben enkel nog maar verliefd geworden op mensen uit boeken. Mensen die gewoon niet bestaan. Er is ook echt geen plaats in mijn bed. Enkel mijn kat Mimi mag erbij.'

**'Ooit zal ik het moeten doen,
maar ik mag er nu echt niet aan denken.
Ik praat er weleens over met vriendinnen,
en sommigen vinden het wel spannend.
Ik zie dat echt niet zitten. Maar ja, ooit zal ik wel moeten, zeker?
'Dat mijn ouders seks hebben, kan ik mij echt niet voorstellen.
Natuurlijk weet ik dat ze mij zo gemaakt hebben,
maar de gedachte dat ze het doen... Bah.
'In films zie ik het weleens dat mensen zo op elkaar liggen
in hun blootje en kussen met hun mond open.
'Als iemand mij zou lastigvallen, dan zou ik heel hard vechten.
Ik zou er eerst met mijn vriendinnen over spreken,
en dan, als het niet anders kan, met mijn moeder.
Een meisje dat ik ken van op zomerkamp,
is bang voor haar oom. Ik weet niet echt waarom,
maar ze voelt zich niet goed bij hem. Hij doet rare dingen.'**

De manier waarop je als ouder spreekt over seksualiteit en lichamelijkheid, is erg belangrijk. Als je je zelf ongemakkelijk voelt bij het onderwerp, of je schaamt, pikt je kind dat op.

“Vanaf een bepaalde leeftijd, zo rond tien jaar, beginnen de meeste kinderen het vervelend te vinden om met hun ouders over seksualiteit te praten”, zegt Kristel Bovijn. Ze vinden het vies, wijzen die gesprekken af, schamen zich. Ouders zijn dan niet meer de eerste bron van informatie: ze richten zich naar vriendjes, of, naar het internet. Dat is op zich normaal en dus niet zorgwekkend – zolang een kind weet dat het altijd bij jou terechtkan, als er iets is.”

Eveline De Bie: “Maar het is ook belangrijk je kind te leren een vertrouwenspersoon te zoeken buiten het gezin. Een leerkracht, een leider bij de jeugdbeweging. Sommige dingen deel je niet zo makkelijk, omdat er familie bij betrokken is, omdat je bang bent dat je ouders boos zullen zijn.”

Verschillende soorten geheimen Misbruikers dwingen hun slachtoffers vaak tot zwijgen. Ze geven hen het gevoel dat ze medeplichtig zijn aan wat er is gebeurd, en dat ze er dus zelf belang bij hebben te zwijgen. Dat was ook een favoriete tactiek van misbruiker Alan. Hij creëerde zelfs extra geheimpjes, om de stiekeme band met zijn slachtoffers te versterken – hij liet ze drinken, roken, of schelden op hun ouders. Dat werd dan deel van hun geheim, waardoor de kinderen begonnen te geloven dat ze zelf een aandeel hadden in het misbruik. Het is dus belangrijk om uit te leggen hoe een kind moet omgaan met geheimen.

“Je kunt leren dat er verschillende soorten geheimen zijn”, zegt De Bie. Er zijn leuke geheimen, zoals het stiekem maken van een cadeautje voor Moederdag. Maar er zijn ook geheimen die niet oké zijn. Dingen die pijn doen. Dingen die iemand je verplicht geheim te houden.”

Kristel Bovijn: “Vaak schaamt een kind zich en spreekt het zich daarom niet snel genoeg uit over misbruik. Dat betekent helemaal niet dat

het mee de schuld draagt – dat denken slachtoffers zelf helaas vaak. Maar een weerbaar kind spreekt wel sneller. Het belangrijkste is dat je je kind het gevoel geeft dat je luistert. Dat je hem of haar serieus neemt, dat hij of zij altijd bij je terechtkan. Kinderen die zeker weten dat er naar hen geluisterd wordt, zullen sneller durven spreken. Dat werkt ook preventief: ouders zijn op hun hoede voor mondige kinderen: die durven ze minder snel te benaderen.”

Een weerbare opvoeding is zeker geen garantie dat een kind nooit misbruikt zal worden, maar toch: een weerbaar opgevoed kind uit een veilige thuisomgeving ruikt sneller onraad, kan zijn of haar grenzen stellen en roept eerder hulp in. Maar, en daar wringt het schoentje, niet elk kind groeit op in een veilige context, niet alle ouders leggen netjes de regels uit en hanteren het vlaggensysteem. In haar recente boek *Help, mijn kind denkt aan seks!*, kaartte Goedele Liekens die problematiek aan. Haar cijfers zijn nogal onthutsend: 30 procent van de jongens en meisjes tussen negen en twaalf heeft nog met niemand besproken wat seks is: niet op school, niet met vriendjes, en ook niet met de ouders. Een even grote groep zegt het nog nooit te hebben gehad over grenzen trekken.

Daarom is het zo belangrijk dat die kinderen en jongeren een goede relationele en seksuele vorming elders krijgen, op school bijvoorbeeld. En daar loopt het weleens fout. In de lagere school zit relationele en seksuele vorming (RSV) nauwelijks in de ontwikkelingsdoelen, en dus zelden in het schoolbeleid. De Vlaamse middelbare scholen zijn wel allemaal verplicht om RSV te geven, maar er zijn geen specifieke eindtermen en doelstellingen, zoals voor aardrijkskunde of Frans. Enkel de eindtermen voor biologie liggen vast: daar moeten de leerlingen alles leren over hoe de voorplanting werkt. Maar openhartige groepsgesprekken over relaties of grenzen leren stellen, zitten daar niet bij. Die hete aardappel wordt vaak doorgeschoven

naar de leraars zedenleer of godsdienst. Er is geen controle of die zich goed van hun taak kwijten. Toch lopen jongeren die goed ingelicht zijn over seksualiteit en relaties, minder risico om het slachtoffer te worden van seksueel geweld.

Signalen In Nederland streeft de organisatie SexMatters naar meer seksuele gelijkwaardigheid. Ze organiseren workshops voor jongeren, op scholen, maar ook op sportverenigingen of festivals – zo hebben ze een breder bereik. De workshop ‘consent’ gaat specifiek over het leren kennen en aangeven van grenzen. Dennis Bontje is voorlichter bij SexMatters. “De meeste mensen weten helemaal niet wat consent betekent. Ik leg het meestal zo uit: consent gaat over aangeven wat je wel en niet wilt. Het is een soort overeenkomst die je hebt, een afspraak over wat je wel en niet gaat doen. Meestal is dat onuitgesproken, en blijkt uit de context wat ongepast is, of uit lichaamstaal wat iemand wel of niet wil. Maar vaak is dat nogal onduidelijk.

“Het is dus vaak nuttig uit te spreken met welke afspraak je akkoord gaat, waar je met andere woorden consent voor geeft. De kennis van jongeren reikt vaak niet verder dan ‘nee is nee’. Als je dan doorpraat, blijkt dat ze toch veel dingen vaag vinden – over wat anderen willen, maar ook over hoe ze zelf duidelijk moeten maken wat ze niet willen.

“Uit de oefeningen die ik geef, blijkt dat de meesten het best moeilijk vinden bepaalde emoties uit te beelden of te raden, en dat twee mensen dezelfde emotie op een andere manier kunnen uiten of interpreteren. Ook blijkt duidelijk dat sommige emoties makkelijker zijn (woede, vreugde, verdriet) dan andere (nieuwsgierigheid, verwarring, schaamte). Zo laat ik ze zien dat non-verbale communicatie vaak niet toereikend is, dat er veel verwarrende grijze gebieden bestaan. Vervolgens leer ik ze hoe ze die verwarring kunnen benoemen, om te voor-

—————

‘Het belangrijkste is dat je je kind het gevoel geeft dat je luistert. Kinderen die zeker weten dat er naar hen geluisterd wordt, zullen sneller durven spreken’

KRISTEL BOVIJN
MAATSCHAPPELIJK WERKSTER

—————

komen dat ze in een grijze zone terechtkomen of iets doen wat ze eigenlijk niet willen.”

De workshops van SexMatters focussen vooral op interacties tussen jongeren onderling, maar Dennis Bontje is ervan overtuigd dat jongeren die zich bewust zijn van consent, minder snel grenzen overschrijden en weerbaarder zijn. “Trouwens, ik merk dat de meeste volwassenen ook baat hebben bij zo’n workshop. Vaak hebben zij nooit goed geleerd om te gaan met consent.”

Maar wat als een kind of jongere toch misbruikt wordt, en wel blijft zwijgen? Hoe kun je als volwassene – als leraar, als opvoeder, als leider in de jeugdbeweging, als familielid – alert zijn voor de signalen van seksueel misbruik?

“Dat is zo ontzettend moeilijk, zegt Kristel Bovijn. “Er is niet echt gedrag dat er eenduidig op wijst dat een kind of jongere wordt misbruikt. Maar er zijn een paar dingen waarop je kunt letten: plotselinge veranderingen in gedrag. Gedrag dat niet bij de leeftijd hoort. Angst voor lichamenlijk contact, of het tegenovergestelde, een neiging tot aanklampen.”

Dat betekent allemaal nog niet per definitie dat er echt iets aan de hand is. “Als je zoiets opmerkt, moet je een gesprek aangaan. Stel gerichte vragen, op een vriendelijke, niet-bedreigende manier. Geef het kind of de jongere altijd het gevoel dat hij of zij vrijuit kan praten, dat je hem of haar serieus neemt. Dat is zo ontzettend belangrijk.”

Vaak is zo’n gesprek ook lastig te interpreteren: is er echt iets aan de hand, of ben je spoken aan het zien? “Bij de minste twijfel kan iedereen, kinderen, jongeren, volwassenen, bellen naar 1712.”

“Uit onderzoek blijkt dat kinderen en jongeren die misbruikt worden dat vaak aan een leeftijdgenootje vertellen”, zegt Liesbeth Kennes. “Als er een vertrouwensband is, zullen die kinderen dat op hun beurt aan hun ouders vertellen. Die moeten dan actie ondernemen. Als ouder, leerkracht of familielid moet je

ingaan op het minste signaal. Volwassenen die als kind zijn misbruikt, vertellen me vaak dat hun omgeving het écht niet wilde horen. Mensen willen vaak niet weten dat iemand uit hun omgeving zulk verwerpelijk gedrag stelt. Waardoor het misbruik jarenlang kan blijven doorgaan.”

Beroepsgeheim 1712 is een hulplijn voor verschillende soorten geweld: kindermishandeling, partnergeweld, seksueel misbruik (al dan niet van minderjarigen).

In 2012 ging de hulplijn van start. Deze hulplijn wordt in elke provincie georganiseerd door de vertrouwenscentra kindermishandeling (VK) en de (autonome) centra voor algemeen welzijnswerk (CAW). Ervaren hulpverleners zitten daar aan de telefoon. Ze geven je informatie en advies of verwijzen je door naar verdere hulp.

Bellen naar 1712 kan helemaal anoniem en verschijnt niet op de telefoonrekening. Er is ook een website, waar je meer informatie kunt vinden en een contactformulier kunt invullen. Liesbeth Wyseur, woordvoerster van het departement Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, dat 1712 in 2012 in het leven riep: “Door die brede scope willen we voor iedereen toegankelijk zijn. Voor slachtoffers, maar ook voor bezorgde omstanders. Van alle leeftijden. Bij specifiekere afbakening sluit je per definitie mensen uit. Nu kan iedereen die vragen heeft over elke vorm van geweld bij 1712 terecht. Zo bellen slachtoffers vaak met een andere vraag omdat ze wat hen echt overkomen is nog niet zomaar durven uit te spreken.”

De vertrouwenscentra voor kindermishandeling werken nauw samen met 1712. Kristel Bovijn: “Aan de lijn zitten specialisten die luisteren en die je helpen de situatie in te schatten. Als je misbruik vermoedt, helpen ze je verder met nog meer gerichte vragen. Bellen naar 1712 is dus niet hetzelfde als officieel melding doen

van misbruik. Aarzel dus zeker niet.”
Als het nodig blijkt, wijzen de mensen van 1712 de weg naar andere hulpverleners: dat kan een centrum voor leerlingenbegeleiding zijn, of een vertrouwenscentrum kindermishandeling. “Dan schieten wij in actie, dan kunnen we een gesprek in het vertrouwenscentrum organiseren. Vaak wordt er in de loop van het traject een huisbezoek afgelegd of vinden gesprekken ook plaats op de school of de voorziening waar een jongere verblijft. De politie of het gerecht schakelen we niet in. Het vertrouwenscentrum kan het wel, als een kind zich in acute onveiligheid bevindt, net zoals iedereen die gebonden is aan beroepsgeheim, in hoogdringendheid melden bij het parket. Maar dat is zeldzaam.

We kunnen ook doorverwijzen naar het parket wanneer we verontrust blijven én we geen akkoord kunnen bereiken met de ouders en/of jongeren om de noodzakelijke hulpverlening te starten. Het jeugdparquet beslist dan of er al dan niet een jeugdrechter wordt gevorderd.”

Een kleine rondvraag in mijn omgeving, wijst uit dat weinig mensen 1712 kennen. Liesbeth Wyseur: “Daar werken we aan. Jaarlijks lanceren we één of twee publieke campagnes om 1712 aan bekendheid te doen winnen bij het brede publiek. We sturen ook affiches die specifiek op jongeren zijn gericht naar scholen, sportcentra, de cultuur- en jeugdsector. Daarnaast trachten we met verscheidene media afspraken te maken: het zou fijn zijn als ze standaard het nummer 1712 afdrukken onder artikels die over geweld gaan.”

Kristel Bovijn: “Wij merken dat mensen de weg wel makkelijk vinden: gewoon ‘kindermisbruik’ googelen, brengt je al op het juiste pad.”

Er is geen toverformule om kinderen en jongeren weerbaar te maken tegen seksueel misbruik. Maar een open, niet-gecrispeerde seksuele en relationele vorming, een gevoel van veiligheid en een alerte omgeving, zijn ontzettend belangrijk. Dat bevestigt ook misbruiker Alan: “Kinderen naar wie geluisterd wordt en die zich begrepen voelen, zijn veel veiliger.”

Het vlaggensysteem

Sensoa ontwikkelde dit systeem voor leraren, opvoeders, leiders in de jeugdbeweging, kortom: voor iedereen die professioneel bezig is met jongeren en kinderen. Maar ook ouders thuis kunnen het systeem gebruiken, om in te schatten of hun kinderen normaal gedrag vertonen, en te leren hoe ze moeten reageren. Meer info op www.allesoverseks.be

1

GROENE VLAG

Aanvaardbaar seksueel gedrag: gezond gedrag dat je als ouder, leraar of opvoeder benoemt en bevestigt, of waar je bewust niet op reageert. Er is sprake van groen gedrag als er een duidelijke wederzijdse toestemming is, en/of er geen enkele vorm van druk of dwang gebruikt wordt en/of beide partijen gelijkwaardig zijn en/of het gedrag ook bij leeftijdsgenoten geobserveerd wordt, en/of het gedrag niet aanstootgevend is voor anderen en/of het gedrag niet schadelijk is voor het kind of de jongere zelf.

Voorbeeld: Twee jongens van 10 logeren bij elkaar, en laten elkaar hun erectie zien. Als je merkt dat ze dat allebei met plezier doen, doe je niets.

2

GELE VLAG

Licht grensoverschrijdend seksueel gedrag: dit komt veel voor bij kinderen. Ze proberen zaken uit en leren op die manier waar de grenzen liggen. Dit gedrag moet je als ouder benoemen en begrenzen. Er is sprake van geel gedrag als er geen duidelijke wederzijdse toestemming is en/of lichte dwang of druk gebruikt wordt, en/of sprake is van lichte ongelijkwaardigheid in leeftijd, rijpheid, intelligentie, en/of sprake is van licht aanstootgevend (onbeleefd) gedrag, en/of het gedrag zelfbeschadigend kan zijn, en/of het gedrag niet helemaal leeftijdsadequaat is.

Voorbeeld: Een jongen van vijftien laat zijn penis zien, voor de webcam. Je merkt dat aan de andere kant van de computer een leeftijdsgenootje zit. Je straft niet, maar je legt uit dat dat niet verstandig is, dat het vriendje daar screenshots van kan nemen en aan iedereen kan laten zien.

3

RODE VLAG

Ernstig grensoverschrijdend seksueel gedrag: waarbij er bijvoorbeeld geen toestemming van de betrokkenen of een grote ongelijkwaardigheid is tussen de betrokkenen. Als ouder ga je niet begrenzen, maar verbieden. Er is sprake van rood gedrag als er geen duidelijke toestemming is van beide betrokkenen, en/of er gebruik gemaakt wordt van manipulatie, chantage of macht om een seksueel contact af te dwingen, en/of er sprake is van een grote ongelijkwaardigheid tussen de betrokkenen, en/of als het gedrag bij de meeste kinderen of jongeren pas op latere leeftijd wordt geobserveerd en/of het gedrag beledigend of kwetsend is voor anderen en/of het gedrag fysieke, emotionele of psychologische schade veroorzaakt.

Voorbeeld: Twee jongens van elf en zeventien masturberen elkaar in het kleedhokje van de sportschool. Je legt uit dat er een te groot leeftijdsverschil is, en dat een publieke plaats sowieso niet gepast is. Je verbiedt het gedrag.

4

ZWARTE VLAG

Zwaar grensoverschrijdend seksueel gedrag: waarbij er bovenop het gebrek aan toestemming of de ongelijkwaardigheid van de betrokkenen ook nog dwang met dreigementen, agressie of geweld komt. Als ouder, leraar of opvoeder, moet je niet alleen verbieden, maar ook bestraffen. Er is sprake van zwart gedrag als er duidelijk geen toestemming is van alle betrokkenen en/of het seksueel contact wordt afgedwongen met dreigementen, agressie of geweld, en/of er een grote ongelijkwaardigheid is tussen beide partijen, en/of het gedrag totaal niet overeenstemt met wat op die leeftijd gebruikelijk is, en/of het gedrag zwaar aanstootgevend is en/of het gedrag zware fysieke, emotionele of psychologische schade tot gevolg heeft en/of het gedrag schadelijk is voor het kind of de jongere zelf.

Voorbeeld: Twee jongens van zestien dwingen een meisje van veertien haar onderbroekje uit te trekken. Je zegt aan de jongens dat dit echt niet oké is, en je licht hun ouders in, en/of de politie. Het meisje vraag je of alles oké is, en of ze er verder over wil spreken.

Wie vragen heeft over (seksueel) geweld, kan terecht op het nummer 1712. De hulplijn is gratis, anoniem en komt niet op de telefoonrekening. 1712.be

‘Ik wilde ook de daders een stem geven’

©TONY LUONG

Om kinderen het misbruik te besparen dat haar zelf was overkomen, richtte Fran Henry (69) na jaren van pijn en woede Stop It Now! op. Dat ze ook daders wilde betrekken in dat proces botste, begin jaren 1990, op veel protest. ‘Maar ik was er zeker van dat mijn dader niet de enige was die in staat was tot reflectie.’

CATHÉRINE ONGENAE

Toen de Amerikaanse Fran Henry in 1992 Stop It Now! oprichtte, had ze maar één doel voor ogen: kindermisbruik voorkomen. Haar filosofie was dat je kindermisbruik – tot dan een kwestie voor justitie – als een zaak van volksgezondheid moest beschouwen. Terwijl justitie pas in actie schiet zodra er feiten zijn gepleegd, beschikt de gezondheidszorg over een batterij aan strategieën om kwaad te voorkomen, bedacht Henry. Vaak schieten mensen tekort uit onwetendheid of uit onmacht, wist ze. Of uit angst voor de gevolgen binnen de familie. Door hen handvatten en strategieën aan te reiken om op een adequate manier in te grijpen, zoals de juiste vragen te stellen en niet bang te zijn voor de antwoorden maar moedig de oncomfortabele gevoelens te erkennen, wilde ze met Stop It Now! een veiligere wereld creëren voor kinderen en families. →

Om dat te bereiken opteerde Fran Henry voor een aanpak die je op zijn minst controversieel kunt noemen. Ze organiseerde informatiemomenten in lokale gemeenschapscentra, met panelgesprekken over seksueel geweld en kindermisbruik. Daarbij namen zowel slachtoffers als andere betrokkenen het woord: familieleden van slachtoffers, én plegers. Dat ze daders wilde betrekken in het proces botste – zeker in de beginjaren – op veel protest. Maar hoewel die tegenstand haar niet onberoerd liet, zette ze door. Ze wist namelijk waarover ze sprak. Toen Fran – de op één na oudste in een gezin met vier kinderen – 12 jaar was, werd ze zelf seksueel misbruikt door haar vader. Dat misbruik duurde vier jaar, tot ze hem ermee confronteerde. Hij gaf toe dat hij in de fout was en het misbruik stopte.

Het verhaal is gruwelijk, en de gevolgen waren dat ook: Henry worstelde decennialang met de pijn en de woede om wat er was gebeurd. Maar tegelijk stelde ze vast dat haar gevoelens tegenover haar vader ambivalent waren. De impact van wat nooit had mogen gebeuren, was sterk verweven met de positieve herinneringen die ze aan haar kindertijd koesterde. Naarmate ze meer aan de slag ging met zichzelf, voelde ze dat haar diepste wens niet straffen was, maar helen.

De tegenstand die men initieel kan voelen bij de gedachte dat eenzame opsluiting of chemische castratie van daders van kindermisbruik niet de beste oplossing is, is begrijpelijk. Alleen al de gedachte dat iemand aan een kind raakt, brengt bijna automatisch een gevoel van wraakzucht naar boven. Niet zelden formuleren mensen moordfantasieën bij de suggestie van een volwassene die seksuele handelingen uitvoert met een machteloos kind – een frase als ‘mocht het met mijn kind gebeuren, ik doe hem iets aan’ zal veel ouders bekend zijn.

Maar dan staat er zo’n slachtoffer op, en zij suggereert een andere oplossing. Een oplossing waarbij men niet uit is op vergelding, maar op tegenhouden. Een actieplan dat niet nog meer pijn en verdriet veroorzaakt, maar iedereen wil betrekken in een proces waarin pijn wordt erkend en fouten worden toegegeven. Een proces dat families bijstaat in hun verdriet, dat de hand reikt naar de gekwelde ziel wiens onvermogen slachtoffers maakt, een concept dat gericht is op de redding van alle betrokkenen.

Hoe slaag je erin om een trauma te transformeren tot een constructief project? Hoe menselijk is het om van slachtoffers te verwachten om met de hand over hun hart te strijken en mild te zijn voor hun daders? Op die vraag kan maar één persoon antwoorden: de vrouw die Stop It Now! in het leven riep.

Vandaag is Fran Henry (69) met pensioen. Twaalf jaar geleden droeg ze de dagelijkse leiding van Stop It Now! over aan haar team. Ze zetelde nog een tijd als erelid in de raad van bestuur, maar ook die bladzijde heeft ze omgeslagen. Een interview naar aanleiding van de lancering van Stop It Now België wil ze wel geven, maar over de huidige werking wil en kan ze niets zeggen. Daarvoor is het al te veel geëvolueerd. Maar dat was nooit gelukt zon-

der de fundamenten die Fran Henry vijfen-twintig jaar geleden legde.

U was van bij het begin van Stop It Now! open over uw eigen misbruik, iets dat u voordien voor uzelf hield.

Fran Henry: “Mijn vader heeft me tussen mijn 12de en 16de misbruikt. Ik heb er nooit met iemand over gepraat, maar het was een verwarrende periode. Aan de buitenkant was ik een gelukkig kind, ik probeerde die façade zo goed mogelijk op te houden. Maar vanbinnen voelde ik me confuus. Zorgen dat mijn gevoelsleven en mijn gedrag met elkaar sporen, is nadien altijd een werkpunt gebleven.”

In wat voor een gezin groeide u op?

“In een warm gezin, ondanks de gebreken van mijn ouders. Drie van de kinderen kwamen kort op elkaar, mijn moeder was vaak over haar toeren toen ik klein was. Maar toen ze weer ging werken, kalmeerde ze. Mijn ouders hadden het niet breed, werkten hard, maar hadden ook oog voor ons. Mijn moeder kookte elke avond, er werd gepraat aan tafel. Ze wilden weten wat ons bezighield. Het waren de jaren 1960, mijn politiek bewustzijn ontwaakte net. Mijn ouders waren conservatieve mensen. Maar ook al waren ze het niet eens met mijn progressieve standpunten en mijn sympathie voor Kennedy, het was wel bespreekbaar. Ik denk dat dat goede gezinsleven me uiteindelijk inspireerde tot preventie. Als we kindermisbruik kunnen voorkomen, kan het ook geen gezinnen uit elkaar rukken.”

U confronteerde uw vader toen u 16 jaar oud was. Hij gaf toe dat hij in de fout ging, en het misbruik stopte. Maar daarmee was de kous niet af.

“In eerste instantie werd er niet meer over gepraat. Ik ging sociale wetenschappen studeren, ging aan de slag bij een middenveldorganisatie voor vrouwenrechten in Washington D.C. Ik was al een eind in de twintig toen het verleden me parten begon te spelen. Ik had een slecht huwelijk, wilde geen kinderen, voelde me niet goed in mijn vel. Maar ik bleef in de weer. Ik ging volledig op in het activisme, volgde een intens postgraduaat management bij.

“Maar na ruim tien jaar D.C. besepte ik dat die veeleisende job me afleidde van iets dat ik tot dan over het hoofd had gezien. Terwijl ik alle stappen op de carrièreplanning aftikte, ontbrak het me aan innerlijke groei. Ik voelde me leeg vanbinnen. De herinnering aan het misbruik achtervolgde me, maar ik wist ook dat er in mijn toenmalig leven geen ruimte was om ermee aan de slag te gaan.

“Ik ben verhuisd naar Massachusetts, startte een consultancybedrijf op. Ik was er goed in, wist wat van me verwacht werd, reisde veel. Maar tegelijk zat ik met het gevoel dat mijn leven doelloos was. Ik vond dat ik niet genoeg goeds deed voor de wereld. Ik zocht hulp, ging in therapie. Dat proces heeft het grootste deel van mijn leven als dertiger opgeslorpt. Maar het hielp. Ik begon te begrijpen wie ik was. Kon uiting geven aan mijn ervaringen. Genezen,

voor zover je van zoiets kunt genezen. Maar ook voelde ik de dringende noodzaak om actie te ondernemen.”

Hoe kwam u uiteindelijk op het idee?

“Ik geloof in sociale verandering, miste het activisme van de vrouwenbeweging. Maar waar zou ik dan voor strijden? Tot ik me realiseerde dat het al die tijd onder mijn neus lag. Ik ben begaan met kindermisbruik. Ik ken het. Ik heb er een duidelijke visie over. Waarom zou ik er niet iets aan doen?

“Wat me uiteindelijk nog het meest aanspoorde, was dat ik intussen veel mensen had leren kennen die als kind iets soortgelijks hadden meegemaakt. Als ik de enige was geweest, zoals ik als tiener aannam, had ik allicht niets ondernomen. Maar ik was niet de enige. Dat er zo veel lotgenoten waren, vond ik een ondraaglijke gedachte. Ik realiseerde me dat het niet zou ophouden tot de mensen die het hebben meegemaakt opstaan en erover praten.”

Hoe wilde u dat concreet aanpakken?

“Zwijgen over seksueel geweld houdt het in stand. Maar om erover te kunnen praten, heb je een woordenschat nodig. Vaak komen seksuele delinquenten pas in de hulpverlening terecht als het te laat is. Wat als je eerder kunt ingrijppen? Ik pleitte ervoor om seksueel geweld uit de sfeer van het strafrecht te halen, en aan te pakken zoals men een probleem in de volksgezondheid aanpakt. Als je sensibiliseringscampagnes kunt organiseren tegen alcoholmisbruik, waarom dan niet tegen seksueel misbruik?

“Informatie en hoop waren mijn wapens. Je kunt de schade beperken als je aandacht hebt voor wat er gebeurt. Ik hoopte dat mensen met de correcte informatie de kracht zouden vinden om de juiste keuzes te maken in plaats van de andere kant op te kijken. Bewustzijn creëer je door te informeren. Je kunt mensen leren om de signalen te herkennen, om de juiste vragen te stellen, hen te vertellen dat seksueel misbruik een misdaad is. Je kunt kinderen leren dat ze recht hebben op lichamelijk en seksueel welzijn, dat ze voor zichzelf mogen opkomen.”

Klopt het dat de naam, Stop It Now!, geïnspireerd is op een politiek schandaal?

“De naam moest urgentie opwekken, vond ik. Je wilt niet naar administratie ruiken, zoals ‘Nationaal centrum ter preventie van...’. In diezelfde periode was er in de VS heel wat te doen rond de aanstelling van Clarence Thomas als rechter voor het Hooggerechtshof. Een van zijn vroegere medewerkers, Anita Hill, had bezwaar aangetekend en beschuldigde hem van seksuele intimidatie. Er volgden hoorzittingen. Een van de senators vroeg haar: ‘Waarom hebt u geen klacht ingediend op het moment zelf?’ ‘Omdat ik niet uit was op wraak of straf’, antwoordde ze. ‘Ik wilde toen in de eerste plaats dat het stopte.’

“In mijn hoofd klikte het. Slachtoffers willen niet noodzakelijk daders in de vernieling brengen. Sommigen wel, maar de meesten willen gewoon dat het misbruik ophoudt. Stop It Now!, een betere naam had ik niet kunnen

verzinnen.” *(noot van de redactie: Er waren niet voldoende bewijzen voor de aanklacht van Anita Hill. Clarence Thomas werd rechter bij het Amerikaanse Hooggerechtshof, en is dat vandaag nog steeds.)*

U stuitte in het begin op veel weerstand.

“Ik wilde niet de zoveelste vrouwenvereniging zijn die een probleem oplost dat voor een groot deel wordt veroorzaakt door mannen zonder hen erbij te betrekken. Hoe kon je nu iets oplossen als je een deel van het probleem negeert? Ik wilde ook de daders een stem geven. Om hun verantwoordelijkheid te nemen, om te vertellen wat hen had kunnen tegenhouden...

“Ik had gehoopt dat ik steun zou krijgen van feministen en slachtoffers, maar zij reageerden meestal koud op de gedachte dat daders ook maar mensen zijn. Ik herinner me dat ik was uitgenodigd om een workshop te geven op een conferentie voor slachtoffers van seksueel geweld. Letterlijk niemand had zich ingeschreven. Mensen liepen woedend weg van mijn lezingen.”

Het taboe was groot.

“Begrijpelijk, natuurlijk. Toen ik begon, dacht men nog dat seksueel misbruik een zeldzaam verschijnsel was. Bovendien is het niet alleen pijnlijk om erover te praten, ook luisteren kan moeilijk zijn. Het publiek wilde het niet horen. Slachtoffers bleven liever anoniem. Daders durfden er niet voor uitkomen. Dan is het moeilijk om tot een dialoog te komen.

“Ik voelde intuïtief dat ik op het juiste spoor zat, maar mijn tijd vooruit was. Mijn eigen ervaring speelde in die zin in mijn voordeel. Dat klinkt gek, maar ik had een aantal zaken mee: ik was mijn eigen misbruik nooit vergeten, er bestond geen verwarring over de aard ervan. Telkens als ik er opnieuw over wilde praten met mijn vader, was hij er. Hij luisterde, bood zijn excuses aan en drukte me op het hart om er opnieuw over te praten als ik daar de behoefte toe voelde. Dat heb ik ook gedaan, verschillende keren, ook met mijn moeder erbij.

“Mijn ouders kenden niets van psychologie, maar mijn vader erkende wat hij had gedaan.

Hij schoof het niet op mij af. Veel slachtoffers hebben een andere ervaring: er wordt hen verweten dat ze liegen, ze worden genegeerd, ze belanden in een isolement... Ik realiseerde me dat mensen tijd nodig hebben om dat idee – dat een dader ook verantwoordelijkheid kan opnemen – een plaats te geven. Ik was er evenwel zeker van dat mijn dader niet de enige was die in staat was tot reflectie. En om te geloven dat preventie mogelijk is, moeten we ook geloven dat er daders zijn die spijt hebben van hun gedrag.”

Er bestond in die tijd evenwel weinig wetenschappelijk onderzoek over seksueel misbruik.

“Daarom startte ik mijn eigen onderzoek op. De eerste jaren van Stop It Now! bracht ik door in gevangnissen. Ik ging naar plaatsen waar seksdelinquenten behandeld worden, ging met hen praten. Waarom deden ze het? Was er iets dat hen ervan had kunnen weerhouden? Ik heb honderden mensen geïnterviewd. Veel van die mannen waren zo dankbaar dat ik hen niet als een monster benaderde. Het gaf hen het gevoel dat er ook voor hen nog hoop was.”

Dat moet toch bijzonder moeilijk geweest zijn voor u?

“Gemakkelijk was het niet. Het was afzien. Maar het moest gebeuren als ik inzicht wilde krijgen in de signalen, in wat hen had kunnen stoppen, in hun motieven.”

Zorgde dat inzicht in de motieven van daders er ook voor dat u zich op termijn kon verzoenen met uw vader?

“Ik heb het erg lang moeilijk gehad met mijn vader, maar ik ben blij dat ik de communicatie nooit heb verbroken. Door telkens opnieuw het moeilijke gesprek aan te gaan, kwam ik bijvoorbeeld te weten dat hij als kind zelf ook misbruikt is geweest. Hij had er nog nooit met iemand over gesproken. Erg veel daders herhalen een patroon waarvan ze zich niet bewust zijn. Anderen zijn vooral onwetend, mankeren empathie of hebben een tunnelvisie. Dat maakt hen uiteraard niet minder verantwoordelijk, maar het wekt wel mijn mededogen op.”

Voor veel mensen is mededogen al een brug te ver. Zij willen dat daders zwaar gestraft worden.

“Ik geloof niet in geweld bestrijden met meer geweld. De roep om wraak en vergelding versterkt vooral de negatieve spiraal. Als een dader rekenschap geeft van wat hij heeft gedaan, verander je meer met een open hart. Dan ontstaat er een ander gevoel. Uiteraard moeten mensen die zichzelf niet in de hand hebben begrensd worden. Maar ook dan kun je het erg vinden voor die persoon in kwestie.

“Kan ik meeleven met iemand die gruwelijke dingen heeft gedaan? Ja, want hij of zij woont in een vreselijke hel, anders doe je zulke dingen niet. Maar slechts een klein segment van de daders is psychopaat. Op hen zal je medeleven afketsen, zij merken niet eens dat je er bent. Maar al die anderen zijn mensen die iets hebben gedaan waar ze enorm veel spijt van hebben.”

Het blijft een moeilijke oefening.

“Dat is het ook, letterlijk. Ik ben ook ontzettend kwaad geweest. Mijn ouders waren bang voor me als ik aankondigde dat ik er opnieuw over wilde praten. Op een bepaald moment stuurde ik mijn vader een kaart voor vaderdag, met daarbij een briefje dat ik eigenlijk geen zin had om hem een kaart te sturen. Hij belde me op. Dat ik wat hem betrof geen kaart hoefde te sturen, maar of ik, als ik het wel deed, er dan geen kwetsende woorden op wilde schrijven? Ik reageerde afstandelijk. Had hij het recht om me dit te vragen? Hij was toch veel erger, of niet?

“Maar ik besepte dat ik de hand ook in eigen boezem moest steken. Was ik erop uit om hem te straffen? Als ik de band wilde herstellen, moest ik ook zelf veranderen. Daar heb ik lang over gedaan. Ons laatste gesprek over de feiten was toen mijn vader al 85 was. Ik had op Thanksgiving om een familiegesprek gevraagd. Iedereen was aanwezig, al weet ik zeker dat iedereen op dat moment liever elders was geweest. Maar we hebben gepraat, we hebben de moeilijke woorden uitgesproken, we hebben naar elkaar geluisterd. Het was moeilijk, maar nadien voelden we ons zacht en verbonden met elkaar. ‘Of het alsjeblijft de laatste keer was geweest’, vroeg mijn vader vermoeid na die avond. ‘Ja, papa’, heb ik toen geantwoord. ‘Hierover zijn we uitgepraat.’”

Intussen bent u met pensioen. Hebt u dit hoofdstuk volledig achter u gelaten?

“Ik volg de actualiteit nog wel, maar van aan de zijlijn. Vandaag maak ik tijd voor andere belangrijke zaken. Ik heb bijvoorbeeld nooit een echt gezinsleven gehad. Na het overlijden van mijn tweede echtgenoot *(ook hij was als kind misbruikt en pleegde uiteindelijk zelfmoord, red.)* had ik het geluk om opnieuw een fijne man te ontmoeten. We zijn intussen tien jaar getrouwd. Ik doe nu de dingen die ik tijdens mijn professioneel leven voor me uit bleef schuiven. Ik schilder, ik lees. En ik geniet van de tijd die ik doorbreng met mijn man en mijn vrienden.”

Toen je nog met papa in bad kon

Van pleidooien voor de emancipatie van de pedofiel in de jaren 1970 tot een hysterisch discours dat sinds de zaak-Dutroux gevoerd wordt: hoe we als samenleving omgaan met pedofilie, kent een bewogen geschiedenis. Wordt het niet stilaan tijd voor reflectie?

HELEEN DEBRUYNE

► *Vader en dochter nemen een bad (1977). In die tijd nam niemand aanstoot aan zo'n beeld.*

© RICHARD KALVAR / MAGNUM PHOTOS

Als een zaak van kindermisbruik aan het licht komt, lees je in de media ‘Nieuw pedofilieschandaal’. In de krochten van het internet wordt dat: ‘De kogel! Castreren die gore pedofiel!’ Geen misdadiger wekt zo’n hevige volkswoede op als de kindermisbruiker. Dat is begrijpelijk, maar tegelijk is er sprake van een gevaarlijke begripsverwarring. Want pedofiel en kindermisbruiker zijn niet per definitie synoniem. Een pedofiel is iemand die erotische gevoelens voor kinderen heeft. Een kindermisbruiker vergriipt zich aan een kind.

Veel mannen zijn er bovendien beducht voor geworden om als pedofiel gepercipieerd te worden. Ze durven niet meer vrijuit met kinderen te spelen: wat moet die man met dat kind? Bang om zich verdacht te maken, hebben veel vaders het er zelfs moeilijk mee om met hun eigen kinderen in bad te gaan.

Die felle reacties heeft het begrip pedofiel niet altijd opgeroepen. Het woord heeft een geschiedenis. Hoe bekend een woord is, en hoe het gebruikt werd en wordt, kan ons veel leren over hoe de maatschappij met een fenomeen omgaat.

Oude Griekenland

Noëmi Willemen doet aan de UCL historisch onderzoek naar seksuele deviantie. “Je ziet het woord pedofilie aan het einde van de 19de eeuw voor het eerst opduiken, in boeken van de grondleggers van de seksuologie.”

De Duitse psychiater Richard von Krafft-Ebing gebruikte de term voor het eerst in zijn magnum opus *Psychopathia sexualis* (1886) – hij noemde het “een zeldzame preferentie”. Hij en zijn collega’s hanteerden het begrip vaak in één adem met de andere ‘seksuele afwijkingen’ die ze bestudeerden: sadisme, masochisme, homoseksualiteit, voyeurisme et cetera. Sommige van die afwijkingen wekten ook de interesse van criminologen en forensische artsen. Maar de pedofiel bleef onder de radar, er was geen bijzondere interesse voor.

“Seks met kinderen was lang een crimineel feit, een zonde, moreel laakbaar gedrag. Maar het werd niet gelinkt aan een bijzondere pathologie of seksuele oriëntatie.”

Het woord pedofiel bestond dus wel, maar was niet algemeen bekend. Willemen: “In de jaren 1950 scheidde een kleine factie zich af van de toen nog prille Nederlandse homobeweging. Zij wilden pedofilie als een seksuele geaardheid, zoals homoseksualiteit, op de kaart zetten. Zij begonnen te schrijven over de bijzonderheden van pedofilie (in hun geval: de liefde voor jongens) en de lange geschiedenis van pedofiel gedrag. Ze verwezen graag naar het oude Griekenland, waar seksuele handelingen met een volwassen man deel van de opvoeding geweest zouden zijn.”

‘Kinderlokker, neem mij mee’

In de jaren 70, in de sliptestream van de seksuele revolutie, traden nog meer pedofielen in de openbaarheid. “Nederland gaf de toon aan: daar kreeg een relatief kleine maar erg vocale groep activisten openlijke steun van mediafigu-

ren, politici, academici en topmensen in het politiewezen.”

Bij de VPRO werd in primetime een uur televisie gemaakt over waarom pedofilie moest kunnen. Ook Vlaamse pedofielen roerden zich, in de schoot van de homobeweging. Op de Gentse Feesten werden grappig bedoelde badges uitgedeeld: ‘Kinderlokker, neem mij mee.’

Willemen: “Ook bij ons werd het emancipatie debat gevoerd. In de academische wereld onderzochten de Gentse moraalfilosoof Bob Carlier en de Leuvense criminoloog Steven de Batselier met hun studenten argumenten voor decriminalisering en het opheffen van seksuele leeftijdsgrenzen. Er waren ook enkele actiegroepen actief die zich aan het Nederlandse voorbeeld spiegelde*n*: ze boden morele steun aan pedofielen, schreven informatiefolders en werkten aan sensibiliseringsacties.”

In Nederland kreeg de musical *Snoepjes* overheidssubsidies. De voorstelling vertelde het verhaal van een troepje goedbedoelende kinderlokkers die door de samenleving werden uitgestoten en het bos in moesten vluchten. De cast bestond grotendeels uit kinderen die vrolijke liedjes zongen over die arme verschopelingen van pedofielen.

“Maar toen een Gentse actiegroep in 1979 de musical naar België wilde halen, kwam hier wél protest. De affaire haalde de krant en de voorstelling ging niet door.”

Willemen benadrukt dat maar een zeer kleine minderheid pleitte voor de decriminalisering van pedofiele daden. “Een samenlevingsbreed debat werd het in Vlaanderen nooit. Voor de meeste burgers was het helemaal geen gespreksonderwerp.”

Etienne Vermeersch

Een groot deel van Vlaanderen was bovendien nog erg katholiek, en de kerk verzweeg angstvallig dat er zoiets als pedofilie bestond. In *De luxuria et castitate*, een handboek voor de clerus over seksueel gedrag, uit 1961, worden alle mogelijke zondige seksuele ‘afwijkingen’ in detail beschreven, behalve pedofilie.

Willemen: “Maar er werd dus in beperkte kring wel over nagedacht en geschreven. Tot begin jaren 90 – maar vooral vóór de jaren 70 – zijn er schriftelijke bronnen van thesissen en

studiedagen waarin de kwestie van de ontvoogding van de pedofiel bediscussieerd wordt.”

In de *Winkler Prins Encyclopedie*, die ook in menige Vlaamse vitrinekast belandde, kon je onder het lemma ‘pedofilie’ lezen dat pedofilie alleen maar deviant was omdat de sociale omgeving het onwenselijk achtte – het was slechts een kwestie van tijd voor die maatschappelijke achterstelling tot het verleden zou behoren.

Ook Etienne Vermeersch publiceerde er in deze krant over, in 1979. Hij schreef: “Ik ben tot de overtuiging gekomen dat het beleven van seksualiteit, wanneer dit gebeurt op vrijwillige basis, door personen die zelfstandig kunnen beslissen, geen morele afkeuring verdient wanneer daardoor niemand wordt geschaad.” Maar hij stelde zich ook vragen: “Is het wel mogelijk dat een minderjarige op authentieke wijze zijn toestemming tot seksuele handelingen kan geven? In welke mate is er, zelfs bij toestemming van de minderjarige, latere schade?” Zelf schreef hij er enkele jaren geleden over dat we “mede dankzij professor Adriaenssens (*kinder- en jeugdpsychiater Peter Adriaenssens, red.*) veel meer weten dan vroeger. In die zin zou ik nu enkele passussen herschrijven”.

Maar tot op de dag van vandaag wordt Vermeersch streng aangepakt over die tekst, die voor de kringen waar hij in 1979 in verkeerde, nog genuanceerd aandoet. Dat zegt veel over het mijneveld dat het debat over pedofilie ondertussen geworden is.

Bourgeois-ouders

Hoe komt het, dat er in intellectuele en activistische kringen een korte periode van relatieve welwillendheid was? Willemen: “De emancipatiebeweging rond pedofilie kwam pas echt goed op gang toen de zogenoemde seksuele revolutie al een beetje over haar hoogtepunt heen was. De pedofielen voelden zich gesteund door de homobeweging – ze roken hun kans op een plaatsje onder de zon.

“Ze kregen hierbij principiële steun van voorvechters van de seksuele bevrijding. Seksuele aantrekkng tot kinderen, vonden zij, moest genormaliseerd worden. Daarvoor werden historische argumenten aangehaald, voorbeelden uit het dierenrijk, en cijfers van de

beroemde Amerikaanse seksuoloog Alfred Kinsey over seksualiteit tijdens de kinderjaren. De pedofiel werd voorgesteld als een liefdevolle volwassene met een speciaal talent om kinderen te begrijpen, én als een slachtoffer van de maatschappij dat gebukt ging onder continue angst voor uitsluiting en opsluiting.”

De pedofielenbeweging speelde ook handig in op het generatieconflict van die tijd. “Kinderen en jongeren moesten zich kunnen bevrijden van het patriarchaat en hun verstikende, bemoeizieke bourgeois-ouders die hen als bezit beschouwden. Kinderen hadden, vonden ze, recht op fundamentele zelfbeschikking. Ze waren bovendien seksuele wezens, die recht hadden op seksuele voorlichting en plezier, met elkaar en met volwassenen.”

Doofpotmechanismen

Lieve volwassenen die kinderen helpen om zichzelf te leren ontplooien? Wat dan met de realiteit van misbruik? Willemen: “In die activistische teksten werden misbruik, geweld en dwang steeds als hoogst uitzonderlijk beschouwd. Die teksten veegden elk verschil of machtsonevenwicht tussen kinderen en volwassenen gewoon van de baan, ook op het gebied van seks.

“In de utopie die de pedofielen en hun verdedigers schetsten, hadden kinderen dezelfde seksuele behoeften als volwassenen. Ze waren even capabel om hun grenzen aan te geven. Als kinderen er dan toch geschaad uit kwamen, vonden ze, moest dat wel komen door hysterische reacties en afwijzing door ouders en andere hulpverleners.”

Dat, weten we ondertussen, strookt allesbehalve met de mechanismen van misbruik. Willemen: “Kijk maar naar alle misbruikschandalen uit het verleden die het afgelopen decennium aan het licht zijn gekomen. En dat is waarschijnlijk nog maar het topje van de ijsberg. Er was veel misbruik, maar dat werd stilgehouden en weggemoffeld. Dat er buiten die kleine intellectuele kringen een enorm taboe heerste, werkte dat zwijgen in de hand. De daders konden genieten van allerlei doofpotmechanismen. En de slachtoffers zwegen, uit angst voor de schande.”

Die houding sloeg maar heel langzaam om. “Feministen begonnen eind jaren 70 aandacht te eisen voor intiem geweld op meisjes en vrouwen – incest en verkrachting, vooral door mannen uit de naaste omgeving. Het duurde nog langer voor de geesten rijp waren om te accepteren dat ook jongens en mannen slachtoffers kunnen zijn.”

Er kwam ook meer aandacht voor de positie van het kind, in 1989 culminerend in de Universele Verklaring van de Rechten van het Kind. “Nog in de jaren 80 werd voor het eerst grondig en grootschalig onderzoek gedaan naar de prevalentie en de verwoestende gevolgen van kindermisbruik op een mensenleven.”

Toch had de term ‘pedofiel’ ook toen nog niet de connotatie van vandaag. De angst voor pedofielen begon pas in de jaren 90 te woeden. Willemen: “In de jaren 80 zie je dat de media vooral over incestschandalen berichtten. Maar vanaf het begin van de jaren 90 kwamen in

Sinds de zaak-Dutroux worden de woorden ‘pedofiel’ en ‘kindermisbruiker’ op een hoop gegooid: elke pedofiel moet wel een misbruiker zijn

Sally Mann

Inge Schilperoord

Thomas Vinterberg

Jagten

Muidhond

zowat alle westerse landen misbruikschandalen bovendrijven. Die werden groots opgevoerd in de media. Dat was de genadeslag voor de discussie over de emancipatie van de pedofiel.”

De zaak-Dutroux

En toen kwam 1996. België daverde onder de zaak-Dutroux. Niet alleen de gruwel van de feiten maar ook de blunders in het onderzoek leidden tot een ongeziene volkswoede en een vertrouwenscrisis ten opzichte van politie, justitie en politiek. “Dutroux en zijn symbolische witte bestelwagen! Zo ontstond er een link tussen pedofilie en het gevaar voor de enge onbekende – waar we nog altijd niet van af zijn. Toch wordt het meeste misbruik gepleegd door bekenden.” En was Dutroux geen pedofiel, maar een psychopaat die zowel kinderen als volwassenen seksueel misbruikte.

Door de zaak-Dutroux werden wel broodnodige hervormingen doorgevoerd: de politiediensten werden gemoderniseerd, er kwam meer aandacht en hulp voor slachtoffers. Dat was en blijft essentieel. De onlangs aan het licht gekomen misbruikschandalen in de kerk en het pijnlijke relaas van de neef van Roger Vangheluwe (Mark Vangheluwe, *Brief aan de paus*, De Bezige Bij) bewijzen dat slachtoffers er nog altijd enorm mee worstelen om hun verhaal naar buiten te brengen. Maar ook dat het gevaar meestal van erg nabij komt.

Sinds de zaak-Dutroux worden de woorden ‘pedofiel’ en ‘kindermisbruiker’ op een hoop gegooid: elke pedofiel moet wel een misbruiker zijn. Willemen: “Dat scheidt verwarring. Terwijl zelfs psychiaters nog discussiëren over de precieze diagnostische criteria voor pedofilie: wat moet je precies voelen voor kinderen van welke leeftijd om pedofiel te zijn?”

De angst voor pedofielen heeft zich bovendien diep in de geesten genesteld. In de jaren 70 nam niemand aanstoot aan ongedwongen reclamebeelden van vaders die in bad met hun naakte kinderen speelden. Geen bedrijf zou zich in zijn communicatie daar vandaag nog aan durven te wagen.

Elke plaatje van een naakt kind lijkt ver-

dacht, ook als het helemaal niet seksueel bedoeld is. Dat ondervond fotografe Sally Mann, die haar opgroeiende kinderen op de gevoelige plaat vastlegt. Mooie intieme foto’s van een gezinsleven, zijn het. En ja, soms zijn de kinderen weinig aangekleed of naakt. Zoals dat gaat, na het zwemmen, of in de douche. Verschillende kunsttijdschriften weigeren haar foto’s te publiceren, commentaren op het internet verketteren Mann.

Als er een volwassen man in de buurt van kinderen komt, vinden we het nog verdachter. *Jagten* (2012), een mokerslag van een film, speelt in op die thematiek: een kleuter beschuldigt een mannelijke kleuterleider valselijk van misbruik. Het stigma van die valse beschuldiging krijgt de man nooit meer weggeschrobd. Al wijst het feit dat de Deen Thomas Vinterberg dat onderwerp wilde verfilmen er misschien op dat de tijd rijp is voor een minder hysterisch discours rond pedofilie. Onlangs werd auteur Inge Schilperoord ook nog bejubeld voor *Muidhond* (2015), een roman waarin ze een fictieve pedofiel aan het woord laat.

Slinger lijkt doorgeslagen

Maar toch: de slinger lijkt in een paar decennia tijd te fel doorgeslagen. Van de doofpot voor de slachtoffers van misbruik en pleidooien voor de bevrijding van de goedmoedige pedofiel, naar hysterie bij elk beeld van een naakt kind en de vereenzelviging van pedofilie met misbruik. Ook een normale affectieve relatie tussen vader en kind wordt veel te snel als vreemd beschouwd.

Dat is gevaarlijk maar enigszins begrijpelijk: niemand wil de deur weer openzetten voor vergoelijking van misbruik. Maar het maakt het niet makkelijk om te focussen op de moeilijke uitdagingen waar we als maatschappij voor staan. Hoe bescherm je kinderen? Hoe moet je als samenleving omgaan met mensen die op kinderen vallen? Daar moet over gereflecteerd kunnen worden, zonder de slachtoffers te verwaarlozen, maar ook zonder pedofielen te demoniseren.

‘Het is niet mijn schuld dat ik op jongens val’

Veel pedofielen zetten hun seksuele verlangens nooit om in daden en leiden een waardig moreel leven. Toch is het een moeilijke weg, getuigt M. in een anoniem e-mailgesprek met onze redactie. ‘Ontdekken dat ik op jonge jongens bleef vallen, was erg confronterend.’

ANN JOORIS

Wat betekent het om pedofiel te zijn? Kunt u dat omschrijven?

M: “Intrinsiek is het niets bijzonders. Ik ben een volwassen man die op een bepaald type valt. Alleen, ik val niet op voluptueuze blondines en ook niet op gespierde kerels, maar wel op puberjongens van een jaar of veertien, of meer precies: jongens ergens tussen de twaalf en de vijftien jaar. Diep in mijn binnenste voelt dat erg natuurlijk aan, ongetwijfeld op dezelfde manier waarop de doorsnee-heteroman gecharmeerd kan zijn van een knappe vrouw. Jongens van die leeftijd kunnen lichamen heel erg mooi zijn, zijn dikwijls speels en nieuwsgierig, soms wat brutaal, en bovendien vaak druk bezig met het ontdekken van hun eigen seksualiteit.

“Dat betekent niet dat ik voortdurend in contact probeer te komen met jonge jongens, net zomin als de meeste heteromannen zo veel mogelijk vrouwen in hun bed proberen te lokken. Er zijn overigens belangrijke perioden geweest waarop ik in het geheel niet bezig was met mijn onderhuidse verlangens, en ik ben er meermaals zelfs ernstig aan beginnen te twijfelen of ik me niet vergist had, of het eigenlijk wel waar was, dat ik op jonge jongens viel. Moest ik niet toch gewoon eens een vrouw zoeken om een nestje mee te bouwen? Maar plots kwam het dan toch weer naar boven, niet

zelden na toevallig contact met een leuke jongen, of door een film, of boek, of item in de media.

“Wat wel uitgesproken ‘anders’ is aan mijn geaardheid, is dat ze niet mee evolueert in de tijd. Toen ik zelf veertien was vond ik sommige jongens, maar ook meisjes, van mijn eigen leeftijd best leuk. Pas op mijn zeventiende ontdekte ik dat ik steeds opnieuw jongens van dezelfde jonge leeftijd leuk vond, en dat mijn mannelijke leeftijdsgenoten hun aantrekkingskracht op mij helemaal waren kwijtgeraakt.

“Wanneer je dit voor mij natuurlijke gegeven in de huidige maatschappelijke context plaatst, dan wordt het echter problematisch. Sinds de dag dat ik besepte dat mijn gevoelens geen enkele plaats hebben in onze samenleving, heeft mijn geaardheid heel sterk de verdere loop van mijn leven bepaald. Mijn omgangsvormen met mensen, mijn vriendenkring, mijn keuze voor een job, de plek waar en de manier waarop ik woon: het zou allemaal heel anders geweest zijn als ik over mijn gevoelens had kunnen praten, en het zou al zeker heel anders geweest zijn als ik een duurzame relatie had kunnen aangaan.

“Ik woon alleen, ik werk erg hard, ik engageer me voor zaken die onhaalbaar zijn voor mensen met een gezinsleven, en ik verwerk mijn frustraties, tegenslagen, en gebrek aan affectie grotendeels alleen. Niet omdat dat dat

alles zo leuk is en ik daarvoor gekozen heb, maar wel omdat ik niet echt een andere optie zie.

“Bovendien heb ik het gevoel dat ik voortdurend op mijn hoede moet zijn. Ik let erop zo weinig mogelijk te laten merken van mijn bijzondere interesse voor het thema, of voor jonge pubers in het algemeen. Ik praat weinig over de films die ik zie, de boeken die ik lees, of de websites die ik bezoek. Het feit dat Google tegenwoordig alles weet, is daarbij overigens niet bepaald geruststellend, ook al heb ik me nooit op illegaal terrein begeven.

“Gesprekken blijven vaak noodgedwongen beperkt tot veilige domeinen: alles wat te maken heeft met relaties of emoties is verboden gebied. En als je jezelf niet blootgeeft, dan doet ook de ander dat niet. Mijn vrienden zijn mensen met wie ik samen activiteiten onderneem en plezier maak, maar ik deel mijn zielenroerselen niet met hen. En bijgevolg delen zij de hunne ook nauwelijks met mij. Ten opzichte van kinderen gedraag ik me zo normaal mogelijk, wat overigens niet zo moeilijk is omdat ik vandaag door omstandigheden nauwelijks in contact kom met de leeftijdsgroep waarover het hier gaat, heel anders dan tijdens mijn studententijd, overigens.”

Wanneer werd u zich bewust van uw gevoelens voor kinderen?

“Het is een gevoel dat er altijd al geweest is. In de lagere school al waren er jongetjes voor wie ik uitgesproken affectieve gevoelens koesterde, omdat ik ze zo schattig vond. Dat had toen echter nog niets met seksuele aantrekkingskracht te maken. Pas op mijn zeventiende besepte ik dat sommige jongens uit het tweede jaar van mijn middelbare school gevoelens van verliefdheid bij me ontlokten.

“Het probleem werd groter toen ik in Leuven ging studeren. Veel van mijn leeftijdsgenoten hadden een vrij duidelijk beeld van hun toekomst. Ik kon me echter steeds minder voorstellen wat er van mij moest worden na mijn diploma. Een relatie aangaan met een vrouw, een gezin stichten, een job aannemen voor de rest van mijn leven: het leken geen van alle reële opties, en ik begon bovendien ernstig te twijfelen aan mijn studiekeuze. Misschien moest ik toch maar gewoon gaan lesgeven in de eerste graad van de middelbare school, dat leek me plots zowat de enige job waar ik enige persoonlijke voldoening uit zou kunnen halen.

“Ik had toen overigens nog steeds niet helder kunnen definiëren wat er precies met me aan de hand was. →

“Op mijn twintigste ging de bal echt aan het rollen, toen ik voor het eerst hartstochtelijk verliefd werd op een jongen, op kamp met de jeugdbeweging. C. was nog maar net dertien, maar ik vond hem werkelijk onweerstaanbaar. De eerste nacht van het kamp slaagde ik erin om me in mijn slaapzak naast hem te nestelen. Ik lag de hele nacht naar hem te kijken. De volgende ochtend merkte hij langs zijn neus weg op dat ik wel érg dicht bij hem had gelegen. Toen pas realiseerde ik me dat mijn gedrag echt niet normaal was. Ik ging in een andere tent slapen en voelde me dagenlang erg slecht.

“Na de vakantie begon ik op zoek te gaan naar informatie over mijn gevoelens: op het internet, dat toen nog niet heel uitgebreid was maar wel een stuk anoniemer dan vandaag, en in de bibliotheek. Een zucht van verlichting: ik was niet de enige! Maar tegelijkertijd kon ik het onmogelijk nog ontkennen: ik voldeed aan alle definities van de pedofiel. Erg confronterend, want ook ik leefde nog met het beeld dat pedofilie ging over het verkrachten van kinderen, iets waar ik me volstrekt niet mee identificeerde. Ik vond jongens lief en aantrekkelijk, en wilde samen met hen plezier maken, maar zeker niet tegen hun zin in.”

Waarom spreekt u van seksuele geaardheid?

“In mijn ogen moet de vraag omgekeerd gesteld worden. Zijn er namelijk redenen om te stellen dat het níét om een seksuele geaardheid gaat? Ik zie ze niet. Het gaat om een gevoel, een oriëntatie, die bij mijn weten niet door iets veroorzaakt is en voor zover ik kan inschatten dus aangeboren moet zijn. En wat zou het anders zijn? Een ziekte? Dan toch één die niet behandeld of genezen kan worden. Een afwijking, aangezien het fenomeen maar bij een minderheid voorkomt? Misschien, maar in dat geval is homofilie óók een afwijking.”

Wat trekt u precies aan in kinderen?

“Net zoals bij vrouwen en mannen is het een combinatie van eigenschappen waardoor jonge puberjongens zo aantrekkelijk kunnen zijn. Het zal u verbazen, maar als ik me eerst even beperk tot lichamelijke eigenschappen, dan kom ik al snel tot een lijstje dat eerder vrouwelijk dan mannelijk aandoet. Zachte gelaatstrekken, een gave huid, een slank voorkomen, bijna geen lichaamsbeharing, een niet al te lage stem, een stralende glimlach…

Uitgesproken mannelijke kenmerken zijn zeker niet wat ik in een jongen zoek.

“Maar daarnaast gaat het ook om een paar bijzondere karaktertrekken, die uiteraard sterk persoonsafhankelijk zijn. Mijn voorkeur gaat duidelijk uit naar jongens die kwajongensachtig zijn, nieuwsgierig, sociaal en sportief zijn en gevoel voor humor hebben.

“Anderzijds val ik niet op kinderen jonger dan twaalf of dertien. Toch kan ik ook hen best leuk, lief of mooi vinden, maar zonder dat dat met erotische gevoelens gepaard gaat. Het is moeilijk te verklaren, maar ik ben in een jongen ook op zoek naar intelligentie en gemeenschappelijke interesses en gespreksonderwerpen, en dat ligt bij jonge kinderen niet voor de hand. Bovendien zijn dertien- en veertienjari-

‘Zijn er redenen om te stellen dat het níét om een seksuele geaardheid gaat? Wat dan wel?’

Een afwijking, omdat het een minderheid betreft? In dat geval is homofilie óók een afwijking’

De afwijking is niet de afwijking, maar de afwijking is de afwijking. Het is niet de afwijking die de afwijking is, maar de afwijking die de afwijking is. Het is niet de afwijking die de afwijking is, maar de afwijking die de afwijking is.

gen voor mij ontluikende seksuele wezens, wat niet geldt voor jongere kinderen.”

U bent al verschillende keren verliefd geweest op jonge jongens. Hoe vermijdt u dat u een stap te ver gaat?

“Een volgende grote verliefdheid ontstond een paar jaar later en was een stuk problematischer dan mijn eerste. Het gebeurde opnieuw op een tentenkamp met de jeugdbeweging. D. was net vijftien geworden, maar ik kende hem al enkele jaren en hij was me al die tijd erg opgevallen.

“Die zomer was hij zich blijkbaar bewust geworden van mijn interesse voor hem, zelfs al had ik me behoorlijk op de vlakte gehouden. Plots leek er sprake te zijn van een soort toenaadering, die van twee kanten kwam. Op een avond trok hij mijn hand naar zich toe en liet me zijn gezicht strelen. Ik was helemaal ondersteboven.

“De volgende ochtend vertelde hij me dat hij dacht dat ik verliefd op hem was, dat hij er net zelf achter was gekomen dat hij op jongens viel, maar dat hij niet zeker wist of hij ook op mij verliefd was. Hij vond me namelijk toch wel wat oud.

“Mijn wereld stortte in. Mijn verlangen naar hem was zo hevig aangewakkerd, dat ik er het eerste jaar niet meer vanaf zou geraken. En bovendien had hij mijn geheim ontsluiterd. De enige – gedeeltelijke – oplossing die ik zag, was een open gesprek met hem waarin ik hem uitlegde wat er precies aan de hand was met mij, en dat het erg belangrijk voor mij was dat hij niet zou rondbazuinen wat er gebeurd was.

“Van deze episode ben ik lange tijd emotioneel ondersteboven geweest, wat mij voldoende reden gaf om alles in het werk te stellen om zoiets niet nog eens te laten voorvallen. Sindsdien ben ik daar goed in geslaagd.”

Kunt u een relatie aangaan met volwassenen?

te zeggen, vrees ik. De situatie is wat ze is, en zolang ik me gedraag en er niets bijzonders gebeurt, lijkt er ook weinig te bespreken.

“Toch is dat vanuit mijn standpunt natuurlijk niet het geval. Eens in de zoveel tijd kom ik weer in een emotionele draaikolk terecht waar zonder veel duiding niets van te begrijpen valt voor een buitenstaander.

“Bovendien voelt niet iedereen zich er duidelijk even comfortabel bij om deelgenoot te zijn van mijn geheim. Met een paar mensen die op de hoogte zijn, heb ik inmiddels nauwelijks nog contact. Sommige anderen, onder wie een van de jongens op wie ik destijds verliefd ben geweest en die intussen al lang volwassen is, bieden gelukkig van tijd tot tijd nog een luisterend oor.”

Zou u uw leven anders hebben gewild? Alle pedofielen die hij gesproken heeft, dachten ooit aan zelfmoord, zegt een forensisch expert.

“Als men het me had gevraagd toen ik ter wereld kwam, dan had ik toch liever een vinkje gezet bij ‘hetero’ of ‘homo’. En zelfs al weet ik dat elk huisje zijn kruisje heeft, ik kijk met enige afgunst naar de vaak behoorlijk gelukkige gezinnetjes die ik rondom me heb zien ontstaan. Alleenstaand zijn zonder perspectief op ‘beterschap’, is niet het leukste wat er is. Ik heb het gevoel weinig emotionele banden te hebben met wie dan ook, en ook affectie is grotendeels afwezig in mijn leven. Mijn sociaal netwerk lijkt me ook relatief klein te zijn ten opzichte van veel van mijn leeftijdsgenoten: logisch, want een netwerk van mijn partner of via de school of hobby’s van de kinderen is vanzelfsprekend onbestaande.

“Anderzijds ben ik in de loop der jaren professioneel een stuk ambitieuzer geworden.

Ik heb er bewust voor gekozen om de tijd die ik niet aan relaties en een gezin besteed, in mijn werk te investeren. En ik ben tevreden met het resultaat: ik heb vandaag een

Hebt u ooit anderen in vertrouwen genomen over uw geaardheid?

“Na de crisis met D. raadde hij me aan om hier toch minstens ook met iemand anders over te praten. En dat heb ik inderdaad gedaan. Ik had me nochtans ooit voorgenomen om er nooit tegen wie dan ook over te reppen, maar ik was zo onder de indruk van wat er gebeurd was, dat ik het niet langer voor mezelf kon houden. Het leek me evenmin verantwoord dat D. de enige zou zijn die er iets van wist. Het was een vorm van verantwoordelijkheid, die je niet zomaar op de schouders van een vijftienjarige legt.

“Ik heb er een aantal vrienden over aangesproken, en vervolgens mijn ouders. Die raadden me aan om bij een psychotherapeut te rade te gaan, wat ik een tijdlang ook gedaan heb. Dat heeft geholpen in termen van het terugwinnen van mijn emotionele stabiliteit, maar verder heeft het niets veranderd.

“Iedereen die ik erover aangesproken heb, vatte het aanvankelijk goed op. Maar niemand had echt nuttige tips. De mogelijkheid om erover te praten heeft me destijds dan wel door mijn crisis geloodst, maar vandaag is het opnieuw zo dat er vooral over gezwegen wordt, ook door de mensen die ervan af weten. Voor hen valt er namelijk niet zo heel veel meer over

te zeggen, vrees ik. De situatie is wat ze is, en zolang ik me gedraag en er niets bijzonders gebeurt, lijkt er ook weinig te bespreken.

“Toch is dat vanuit mijn standpunt natuurlijk niet het geval. Eens in de zoveel tijd kom ik weer in een emotionele draaikolk terecht waar zonder veel duiding niets van te begrijpen valt voor een buitenstaander.

“Bovendien voelt niet iedereen zich er duidelijk even comfortabel bij om deelgenoot te zijn van mijn geheim. Met een paar mensen die op de hoogte zijn, heb ik inmiddels nauwelijks nog contact. Sommige anderen, onder wie een van de jongens op wie ik destijds verliefd ben geweest en die intussen al lang volwassen is, bieden gelukkig van tijd tot tijd nog een luisterend oor.”

Zou u uw leven anders hebben gewild? Alle pedofielen die hij gesproken heeft, dachten ooit aan zelfmoord, zegt een forensisch expert.

“Als men het me had gevraagd toen ik ter wereld kwam, dan had ik toch liever een vinkje gezet bij ‘hetero’ of ‘homo’. En zelfs al weet ik dat elk huisje zijn kruisje heeft, ik kijk met enige afgunst naar de vaak behoorlijk gelukkige gezinnetjes die ik rondom me heb zien ontstaan. Alleenstaand zijn zonder perspectief op ‘beterschap’, is niet het leukste wat er is. Ik heb het gevoel weinig emotionele banden te hebben met wie dan ook, en ook affectie is grotendeels afwezig in mijn leven. Mijn sociaal netwerk lijkt me ook relatief klein te zijn ten opzichte van veel van mijn leeftijdsgenoten: logisch, want een netwerk van mijn partner of via de school of hobby’s van de kinderen is vanzelfsprekend onbestaande.

“Anderzijds ben ik in de loop der jaren professioneel een stuk ambitieuzer geworden. Ik heb er bewust voor gekozen om de tijd die ik niet aan relaties en een gezin besteed, in mijn werk te investeren. En ik ben tevreden met het resultaat: ik heb vandaag een

boeiende job die ik heel graag doe.

“Van zelfmoordgedachten heb ik geen last, maar dat betekent niet dat ik altijd optimistisch ben over de toekomst. Ik kijk er niet naar uit om ouder te worden. Los daarvan vermoed ik dat zelfmoordcijfers onder mensen met een pedofiele gerichtheid inderdaad erg hoog liggen. Want, geef toe, je zou van minder moedeloos worden.”

Hoe hebt u zichzelf leren aanvaarden?

“Eerlijk gezegd vind ik deze vraag wat naast de kwestie. Ik heb er veel over nagedacht, veel over gelezen, en erg moeilijke periodes doormaakt, maar het probleem is nooit geweest dat ik mezelf niet aanvaardde. Het is niet mijn schuld dat ik op jongens val, en ik vind niet dat ik mezelf iets kan verwijten.”

Hoe staat u tegenover kinderporno?

“Ik vind het maken en verspreiden van kinderporno even verwerpelijk als u, en ik heb me nooit met kinderporno ingelaten.”

Begrijpt u de woede van de maatschappij jegens pedofielen?

“Ik kan natuurlijk begrip opbrengen voor ouders die hun kinderen willen beschermen tegen elk mogelijk gevaar van buitenaf. Maar de huidige hysterie rond pedofilie vind ik moeilijk verdedigbaar. De achtergrond daarvan heeft meer te maken met het zoeken naar een zondebok, dan met een reëel probleem. Het is erg verleidelijk om de samenleving op te delen in goed en slecht: ‘wij’ zijn dan goed, en ‘zij’ zijn slecht. Er lijken vandaag slechts twee vormen van ‘echt slechte mensen’ over te blijven: Kim Jong-un en de pedofiel.

“Pedofilie is van alle tijden en komt veel vaker voor dan we graag willen geloven. Er zijn dan wel geen goed onderbouwde cijfers, maar ga er gerust van uit dat er op elke middelbare school een paar jongens zijn zoals ik destijds, en dat er in elke woonwijk wel iemand woont

met minstens ten dele een pedofiele oriëntatie. De overgrote meerderheid van deze mensen gedraagt zich heel erg keurig, deels uit overtuiging, maar ook uit angst voor de schandpaal. Sommigen zijn voor het gemak toch maar in een relatie met een meerderjarige gestapt, en anderen komen beroepsmatig wel degelijk met kinderen in contact zonder problemen te veroorzaken. De misbruikschandalen die de media halen zijn bijna alle historisch. Logisch, want de beschermende cocon die de kerk en het klooster ooit boden aan mensen met afwijkende geaardheden bestaat al lang niet meer.

“Op zich is het positief dat er nauwelijks nog nieuwe misbruikschandalen lijken te ontstaan. Maar waar we geen idee van hebben, is welk leed de huidige heksenjacht, waar ook de media toe bijdragen, heeft veroorzaakt. Hoeveel diep ongelukkige levens en zelfmoorden zijn hier het gevolg van? Geen mens die het weet.

“In mijn ogen moet er rond pedofilie een open debat gevoerd kunnen worden, en moeten mensen met pedofiele gevoelens ergens terechtkunnen. Akkoord dat kindermisbruik verwerpelijk is, maar het tonen van enige menselijkheid ten aanzien van pedofielen is daarmee niet in strijd.”

Welk advies zou u geven aan iemand die ontdekt dat hij pedofiele gevoelens heeft?

“Ik vrees dat de huidige hetze tegen pedofilie erg weinig marge laat, en ik heb destijds enorm geworsteld met de schijnbare onmogelijkheid om erover te praten. Het is natuurlijk ideaal als je enkele goede vrienden of nabije familieleden hebt die je erover kunt aanspreken en van wie je zeker weet dat ze een minimum aan begrip zullen proberen op te brengen, maar dat is niet iedereen gegeven, vrees ik.

“Er bestaan enkele internetfora, maar daar is het probleem dan weer dat je niet zeker weet wie er allemaal op post of meeleest, en je anonimiteit is slechts tot op zekere hoogte gegarandeerd.

“Psychotherapie kan eveneens hulp bieden, maar dan voornamelijk in de vorm van een luisterend oor. Voor mij is die drempel echter lang zeer hoog geweest, en een substantieel verschil heeft het voor mij ook niet gemaakt.

“Eigenlijk weet ik het dus ook niet. Ik ben nog steeds op zoek naar de levenswijze die me het meest voldoening geeft; vroeger vond ik die in intensieve hobby’s en vandaag vooral in mijn werk. Maar daarmee is niet alles opgelost. Soms mis ik de aanwezigheid van jongens in mijn leven, en een leven zonder seks is ook niet echt het leukste wat er is.

“Los daarvan is het belangrijk dat je duidelijk grenzen stelt voor jezelf. Wees niet naïef: er mag nog zoveel potentieel begrip zijn voor je situatie, met kinderporno of daadwerkelijk seksueel contact is de kans erg groot dat je het helemaal verknoeit, niet alleen voor jezelf maar ook voor een ander.”

Worstel je met zelfmoordgedachten, bel 1813. De zelfmoordlijn is anoniem en gratis. www.zelfmoord1813.be

